स्थण्डिलं वालुकाभिर्वा रक्त मृद्रजसाऽपिवा। शुक्ल कारिकायाम्॥२॥
कुर्याच्छतार्धेङ्गुलिमान मूर्द्ध्वंशताहुतौ द्व्यङ्गुलमानमुच्छ्रयम् ॥
वेदाङ्गुलोर्ध्वंतु सहस्र होमे वस्वङ्गुलान्येवतथैव चायुते ॥ लक्षा-
हुतौस्थण्डिलकं नृपाङ्गुलं चोर्ध्वं विदध्या त्प्रयुते च विंशतिः।
तत्वाङ्गुली कोटि सखे तथोच्छ्रितं तथार्बुदेना धिकमान माहुः

ओं एषवस्तोमोमरुतऽइयङ्गीर्मान्दार्य्यस्य मा-
न्न्यस्यकारोः ॥ एषायासीष्टृतन्न्वैवयांविद्-
द्याभेषं व्वृजन ञ्जीरदानुम्॥३॥ य़द्देवेति दर्भैःपरि-
समूहनम् ॥ य़द्देवादेव हेडनन्देवासश्चकृमाव्वय-
म्॥अग्निर्म्मातस्मादेनसोव्विश्श्वान्न्मुञ्चत्वꣳ०
हसः ॥ ४ ॥ मानस्तोकेइत्युपलेपनं गोमयेन
(गोवर माटो मिसायेर लिपनु) ॥ ओं मानस्तोकेतनये मान-

ऽऽआयुषि मानोगोषुमानोऽअश्श्वेषुरीरिषः ॥
मानोव्वीरान्नुद्रभामिनो व्वधीर्हविष्मन्तः सद-
मित्वा हवामहे ॥५॥ त्वामिद्धित्युल्लिख्य श्रुवेण।
(होम गर्ने वेदि बनाउनु) ओं त्वामिद्धि हवामहेसातौ व्वाज
स्यकारवः ॥ त्वांव्वृत्रेष्विन्द्र सत्पतिन्नर स्त्वा-
ङ्काष्ठा सर्व्वतः॥६॥प्रथमाद्वितीयैरित्यादिभिःप्राग
ग्ररेखात्रयंदक्षिणोत्तरक्रमेणतन्मण्डले स्रुवेण
कुर्यात्॥(उत्तर बाट दक्षिण तिर लगेर सुरोले तिनौटा धर्वा काटनु) ओंप्रथम
द्वितीयैर्द्वितीया स्तृतीयैस्तृतीयास्सत्येन सत्यं
य्यज्ञेनयज्ञोयजुर्भिर्य्यजू ँषिसामभिः सामा

[illegible]ष्वभयपुरोनुवाक्याभिः पुरोनुवाक्या
याज्याभिर्य्याज्याव्वषट् कारैर्व्वषट् काराऽआ
हुतिभि राहुतयोमे कामान्त्समर्द्धयन्तु भूः
स्वाहा ॥ ओं दक्षिणामारोहत्रिष्टुप्त्वा व्वतु
बृहत्साम पञ्चदशस्तोमोग्रीष्म ऋतुः क्षत्रन्द्र
विणम्प्रतीचीमारोह ॥ ८ ॥ ओं प्रतीचीमारोह
जगतीत्वा वतुव्वैरूपर्ठ० सामसप्तदशस्तोमो
व्वर्षाऋतुर्ब्बिड्द्रविणमुदीचीमारोह ॥ ९ ॥ ओं
उदीचीमारोहानुष्टुप्त्वा वतुव्वैराजर्ठ० सामैक
विर्ठ० शस्तोमःशरद्दतु. फलन्द्रविणमूर्द्ध्वामा

रोह ॥१०॥ सदसस्पतिनाऽनामिकाङ्गुष्ठाभ्या
न्त्रिरुद्धरणम् । ओं सदसस्पतिमद्भुतम्प्रि
यमिन्द्रस्यकाम्म्यम् । सनिम्मेधामयासिष ँ
स्वाहा ॥११॥ ब्रतङ्कृणुतेतिवेद्यांस्रुवेणोद्धृत
पांशूननामिकाङ्गुष्ठाभ्यामुद्धृत्य ॥ ओं ब्र
तङ्कृणुतब्बतङ्कृणुताग्निर्ब्रह्माग्नि र्यज्ञोव्वन
स्पतिर्य्यज्ञिय. ॥ दैवीं धियम्मनामहेसुमृडिका
मभिष्टयेव्वच्चों धाय्यज्ञवाहसर्ठ० सुतीर्थानो
असद्वशे ॥ येदेवामनोजातामनोयुजोदक्षक्रत
वस्तेनोवन्तु तनः पान्तु तेब्भ्यः स्वाहा ॥१२॥

शन्नोदेवी रित्यभ्युक्ष्य (कर्मपात्रोको जल्ले वेदिमा शेचन गर्नु)
शन्नोदेवी रभिष्टयऽआपो भवन्तुपीतये॥ शंय्योर
भिस्त्रवन्तु नः ॥१३॥ इत्येवंपञ्चभूसंस्काराभव
न्ति॥ अथस्वस्तिवाचनम (अवरेखि हाल्न थाल्नु) ओं स्व
स्ति नोममीतामश्विनाभगः स्वास्तिदेव्यदितिर
थर्व्वणः॥ स्वास्तिपूषाऽअसुरो दधातुनः स्वास्ति
द्यावापृथिवीसुचेतुना॥ १॥ स्वस्तये वायुमुपब्रु
वाम हे॥ सोमंस्वास्ति भुवनस्य यस्पतिः॥
वृहस्पति ँ सर्व्वगण ँ स्वस्तये स्वस्तयेः आ
दित्यासो भवन्तुनः॥ २॥ ओंविश्वे देवानोऽ
अद्यस्वस्तये वैश्वानरोव्वसुरग्निः स्वस्तये॥

देवाऽअभवन्त्वभवःस्वस्तयेस्वस्तिनोरुद्रः पात्व
ठं० हसः ॥ ३ ॥ स्वस्तिमित्राव्वरुणो स्व
स्तिपथ्येनरेवती ॥ स्वस्तिनऽइन्द्रश्चाग्निश्च
स्वस्तिनोऽअदितेकृधि ॥ ४ ॥ ओं स्वस्ति
पन्थामनुचरेमसूर्य्याश्चन्द्रमसाविव ॥ पुनर्द्दधता
घ्नता जानतासंगमेमहि ॥ ५ ॥ ओं स्वस्तयनं
तार्क्ष्यमरिष्टनेमिमहद्भूतं वायसन्देवतानाम् ॥
असुरघ्नमिन्द्रसखंसमत्सुवृहद्यशोनावमिवारुहे-
म ॥ ६ ॥ अ ँहोमुचमांगिरसंजयन्त स्वस्त्यात्रेय
मनसाचतार्क्ष्यमूप्रयतपाणिः शरणम्प्रपद्ये स्व

स्त संवादेष्वभयन्नो बृद्धि ॥ आशुः शिशानः
इति समग्रं पठेत्॥७॥अथाष्टदिक्षु पूर्वा दिक्रमेण
पूजनम्॥पृथिव्याः सधस्थे तिपूर्वे (पूर्वपट्टि फुल अक्षता चढ़ाउनु)
ॐ पृथिव्याः सधस्थादग्निम्पू रीष्यमाङ्गिरस्व
दा भरग्निम् पुरीष्यमङ्गिर स्वदच्छेमोऽग्निम्पुरी
ष्य मङ्गिर स्वद् भरिष्यामः॥ १ ॥ अग्निश्चे ति
दक्षिणे (दक्षिणपट्टि फुल अक्षता चढ़ाउनु) अग्निश्चपृथिवी च
सन्न तेतेमेसन्नमता मदोव्वायु श्चान्तरिक्षञ्च
सन्नतेतेमेसन्नमतामदऽआदित्यश्चद्यौश्चस
न्नतेतेमे सन्नमतामदऽआपश्चव्वरुणश्चसन्न

तेतमेसन्नमतामदः ॥ सप्त स ꣳ सदोऽअष्टमी
भूतसाधनी सकामाँ२॥ अद्ध्वनस्कुरुसंज्ञानम
स्तुमेमुना ॥ २ ॥ व्यायोयेत इति पश्चिमे (पश्चिपट्टि फुल
अक्षता चढ़ाउनु) ओंव्वायो येते सहस्त्रिणोरथासस्तेभि
रागहि ॥ नियुत्वान्त्सोम पीतये ॥ ३ ॥ सोमोधे
नुमित्युत्तरे ॥ औंसोमोधेनु ठ० सोमोऽअर्व्वन्त
माशु ठ० सोमोव्वीरङ्कर्म्मण्यन्ददाति । सादन्यं
विदत्थ्य ठ० सभेयम्पितृ श्रवणंय्योददासद
स्मैं॥४॥ अग्निन्दूतामित्याग्नेये ॥ ओं अग्निन्दू
तम्पुरो दधेहव्यवाहमुपब्रुवो देवाँ ॥२॥ऽआसाद

यादहं ॥ ५ ॥ कयानश्चित्रेतिनैर्ऋत्याम् ॥ ओं
कयानश्चित्रऽआभुवदूतीस दाबृधःसखा ॥ कया
शचिष्ठयाव्बृता ॥ ६ ॥ वायुरनिलमितिवायव्ये
ओंव्वा युरनिलममृतमथेदम्भस्मान्त ꣳ शरी
रम् ओंक्रतोस्मरक्लिबेस्मरकृतꣳस्मर ॥७॥
ईशाव्वास्येत्यैशान्याम् ॥ ॐ ईशाव्वास्यमिद
ꣳसर्व्वय्यत् किञ्चिजगत्याजगत् ॥ तेन त्यक्तेन
भुंजीथामागृधः कस्यस्विद्धनम् ॥ ८ ॥ ततस्ति
सृभिर्मध्ये ओं सूर्य्यरश्मिर्हरिकेशः पुर स्तात्स
विताज्ज्योतिरुदयाऽअजस्त्रम् । तस्यपूषा प्रस

वेयातिविद्वान्त्सम्पश्य न्विश्श्वाभुवनानिगो
पाः ॥ ९ ॥ ओं प्रजापतेनत्वदेतान्न्यन्न्योब्वि
श्वारूपाणिपरितावभूव ॥ यत्कामास्तेजुहुमस्त
न्नोऽअस्तुव्वय ꣳ स्यामपतयोरयीणाम् ॥ १० ॥
ओं सदसस्स्पतिमद्भूतम्प्रिय मिन्द्रस्यकाम्य
म् ॥ सनिम्मेधामयीसिषꣳस्वाहा ॥ ११ ॥ क
स्त्वासत्येतीन्ध नंशोधयेत् ॥ ॐकस्त्वासत्यो
मदाना मर्ठ० हिष्ठो मत्सदन्धसः ॥ दृढाचिदारु
जव्वसु ॥ १२ ॥ त्वामिद्धीतिदारुकं स्थापयेत् ॥

---

१ पञ्चत्रिणि तथा त्रिणि पुनः पञ्च विधानतः ।

ओंत्वामिद्धिहवामहेसातौव्वाजस्यकारवः ॥ त्वां
व्वृत्रेष्विन्द्रसत्पतिन्नरस्त्वांकाष्टासर्व्वतः॥१३।
अग्नावग्निरित्यग्निंशोधयेत् । ओं अग्नावग्नि
श्चरतिप्रविष्टऽऋषीणाम्पुत्रोऽअभिशस्तिपावा।
स नः स्योनः सुयजा यजेह देवेभ्यो हव्यर्ठ०
सदमप्प्रयुछन्त्स्वाहा ॥ १४ ॥ मयि गृह्णा
मीत्यग्निं गृह्णाति ॥ ओंमयिगृह्णाम्यग्ने
अग्नि ठ० रायस्पोषाय सुप्प्रजास्त्वाय सुवी-
र्य्याय ॥ मामुदेवताः सचन्ताम् ॥ १५ ॥ गर्भो
अस्योषधीनामिति गर्भाधानम् । ओं गर्भोऽअ

स्योषधीनां गर्भो व्वनस्पतीनाम् ॥ गर्भो व्वि
श्वस्यभूतस्याग्नेगर्भोऽअपामसि ॥ अस्याग्ने
गर्भाधानंकरोमि ॥१६॥ विवस्वन्नादित्यै इति
पुंसवनम् । ओं व्विवस्वन्नादित्यैष ते सोमपी
थस्तस्मिन्मत्स्व । श्रदस्मैनरोव्वचसेदधातनय
दाशीर्दा दम्पती व्वाममश्नुतः ॥ पुमान्पुत्रो जा
यतेव्विन्दतेव्वस्वधा विश्वाहारपऽएधतेगृहे । अ
स्याग्नेः पुंसवनं करोमि ॥१७॥ अजीजनोहीति
सीमन्तोन्नयनम् ॥ ओं अजीजनो हि पवमान
सूर्य्यं व्विधारेशक्मना पयः ॥ गोजीरयार ७ हमा

णः पुरन्ध्या ॥ अस्याग्नेः सीमन्तो न्नयनं करो
मि ॥१८॥ एजतुदशमास्येतिजातकर्म्म ॥ ॐ ए
जतु दशमास्यो गर्भो जरायुणा सह। यथायंवा
युरेजति यथा समुद्र एजति ॥ एवायन्दशमा
स्योऽअस्त्रज्जरायुणासह। अस्याग्नेर्जातकर्म क
रोमि ॥१९॥ यदा पिपेषेतिनामकर्म्म । यदा पि
पेषमातरम्पुत्रः प्रमुदितो धयन्। एतत्तदग्नेऽअ
नृणो भवाम्यहतौ पितरौमया । सम्पृचस्त्थ
सम्मा भद्रेणापृङ्क्त। विपृचस्त्थविमापाप्मन
ना पृङ्क्त । अस्याग्नेर्नामकर्म करोमि ॥२०॥

पूषापञ्चाक्षरेणेतिनिष्क्रमणम्। ॐपूषाँ पञ्चाक्षरेण पञ्चादिश ऽउदजयत्ता ऽउज्जेष ꣳसविता षडक्षरेणषड्ऋतूनुदजयत्तानुज्जेषम्मरुतः सप्ताक्षरेण सप्तग्राम्म्यान्पशूनुदजयंस्तानुज्जेषम्बृहस्पतिरष्टाक्षरेण गायत्रीमुदजयत्तामुज्जेषमित्रोनवाक्षरेण। अस्याग्नेर्निष्क्रमणंकरोमि ॥२१॥ अन्नपतेन्नस्येत्यन्नप्राशनम् ॐ अन्नपतेन्नस्य नो देह्यनमीवस्य शुष्मिणः ॥ प्रप्रदातारं तारिषऽऊर्ज्जन्नो धेहि द्विपदे चतुष्पदे। अस्याग्नेरन्नप्राशनं करोमि ॥२२॥ अग्नआया

हीतिचूडाकरणम् ॥ ॐ अग्नऽआयाहि व्वीतये
गृणानो हव्व्यदातये ॥ निहोतायस्य बर्हिषि । अ
स्याग्नेश्चूडाकर्म करोमि ॥२३॥ भद्रंकर्णेतिक
र्णवेधः । ओंभद्रंकर्णेभिः शृणुयामदेवा भद्रं प-
श्येमाक्षभिर्य्यजत्राः ॥ स्थिरैरंगैस्तुष्टुवाꣳ०
सस्तनूभिव्व्यशेमहिदेवहितंय्यदायुः । अस्या
ग्नेःकर्णवेधं करोमि ॥२४॥ अग्निरेकाक्षरेणात्यु
पनयनम् । ओं अग्निरेकाक्षरेण प्राणमुदजय
त्तामुज्जेषमश्विनौ द्व्यक्षरेण द्विपदो मनुष्या
नुदजयत्तानुज्जेषं विष्णुस्त्र्यक्षरेण त्रैल्लो

पूषापञ्चाक्षरेणेतिनिष्क्रमणम्। ॐपूषाँ पञ्चाक्षरेणा पञ्चादिश ऽउदजयत्ता ऽउज्जेष ꣳसविता षडक्षरेणषड्ऋतूनुदजयत्तानुज्जेषम्मरुतः सप्ताक्षरेण सप्तग्राम्म्यान्पशूनुदजयंस्तानुज्जेषम्बृहस्पतिरष्टाक्षरेण गायत्रीमुदजयत्तामुज्जेषम्मित्रोनवाक्षरेण। अस्याग्नेर्निष्क्रमणंकरोमि ॥२१॥ अन्नपतेन्नस्येत्यन्नप्राशनम् ॐ अन्नपतेन्नस्य नो देह्यनमीवस्य शुष्मिणः ॥ प्रप्रदातारं तारिषऽऊर्ज्जन्नो धेहि द्विपदे चतुष्पदे। अस्याग्नेरन्नप्राशनं करोमि ॥२२॥ अग्नआया

हीतिचूडाकरणम् ॥ ॐ अग्नऽआयाहि वीतये
गृणानो हव्यदातये ॥ निहोतायस्य बर्हिषि । अ
स्याग्नेश्चूडाकर्म करोमि ॥२३॥ भद्रंकर्णेतिक
र्णवेधः । ओंभद्रंकर्णेभिः शृणुयामदेवा भद्रं-
म्पश्येमाक्षभिर्य्यजत्राः ॥ स्थिरैरंगैस्तुष्टुवाꣳ०
सस्तनूभिर्व्यशेमहिदेवहितंय्यदायुः । अस्या
ग्नेःकर्णवेधं करोमि ॥२४॥ अग्निरेकाक्षरेणात्यु
पनयनम् । ओं अग्निरेकाक्षरेण प्राणमुदजय
त्तामुज्जेषमश्विनौ द्व्यक्षरेण द्विपदो मनुष्या
नुदजयत्तानुज्जेषं विष्णुस्त्र्यक्षरेण त्रीँल्लो

पूषापञ्चाक्षरेणेतिनिष्क्रमणम्। ॐपूषाँ पञ्चाक्षरेणा पञ्चादिश ऽउदजयत्ता ऽउज्जेष ꣳसविता षडक्षरेणषड्ऋतूनुदजयत्तानुज्जेषम्मरुतः सप्ताक्षरेण सप्तग्राम्म्यान्पशूनुदजयंस्तानुज्जेषम्बृहस्पतिरष्टाक्षरेण गायत्रीमुदजयत्तामुज्जेषम्मित्रोनवाक्षरेण। अस्याग्नेर्निष्क्रमणंकरोमि ॥२१॥ अन्नपतेन्नस्येत्यन्नप्राशनम् ॐ अन्नपतेन्नस्य नो देह्यनमीवस्य शुष्मिणः ॥ प्रप्रदातारं तारिषऽऊर्ज्जन्नो धेहि द्विपदे चतुष्पदे। अस्याग्नेरन्नप्राशनं करोमि ॥२२॥ अग्नआया

हीतिचूडाकरणम् ॥ ॐ अग्नऽआयाहि व्वीतये
गृणानो हव्व्यदातये ॥ निहोतायस्य बर्हिषि । अ
स्याग्नेश्चूडाकर्म करोमि ॥२३॥ भद्रंकर्णेतिक
र्णवेधः । ओंभद्रंकर्णेभिः शृणुयामदेवा भद्रं-
म्पश्येमाक्षभिर्य्यजत्राः ॥ स्थिरैरंगैस्तुष्टुवाꣳ०
सस्तनूभिर्व्व्यशेमहिदेवहितंय्यदायुः । अस्या
ग्नेःकर्णवेधं करोमि ॥२४॥ अग्निरेकाक्षरेणात्यु
पनयनम् । ओं अग्निरेकाक्षरेण प्राणमुदजय
त्तामुज्जेषमश्विनौ द्व्यक्षरेण द्विपदो मनुष्या
नुदजयत्तानुज्जेषं विष्णुस्त्र्यक्षरेण त्रीँल्लो

कानुदजयतानुज्जेष ꣳ सोमश्चतुरक्षरेण चतु-
ष्पदः पशूनुदजयतानुज्जेषंपूषापञ्चाक्षरेण। अ
स्याग्नेरुपनयनं करोमि॥२५॥ततो व्याहृतिसाहि
तांगायत्रीं श्रावयेत्॥ ओं भूर्भुवः स्वः वैश्वानरा
यविद्महे सप्तजिव्हाय धीमहि॥ तन्नो अग्निः
प्रचोदयात्। व्रतंकृणुतेति समावर्तनम्॥ व्रतंकृ
णुतव्रतंकृणुताग्निर्ब्रह्माग्नि र्यज्ञो वनस्पतिर्यज्ञि
यः। दैवीन्धियम्मनामहे सुमृडीकामभिष्टये
वर्चोधां यज्ञवाहसꣳ सुतीर्थानोऽअसद्वशे॥ ये
देवा मनोजाता मनोयुजो दक्षक्रतवस्तेनोव

न्तुतेनः पान्तु तेब्भ्यः स्वाहा ॥२६॥ अस्याग्नेः
समावर्तनं करोमि ॥ २७ ॥ गावउपेति गोदान
कर्म्म । ओं गावऽउपावतावतम्मही य़ज्ञस्यर
प्प्सुदा ॥ उभाकर्णा हिरण्यया । अस्याग्ने र्गोदा
नकर्मं करोमि ॥ २८ ॥ भगएवेति विवाहः ।
ओं भगऽएवभगवाँ २॥ऽअस्तुदेवास्ते न व्वयं
भगवन्तः स्याम ॥ तन्त्वा भग सर्व्व ईज्जोहवीति
सनो भग पुरऽएता भवेह । अस्याग्ने र्विर्वाहं क-
रोमि ॥ २९ ॥ ततऋतावान मित्यादि पठेत् ॥ ॐ
ऋतावानं वैश्श्वानरमृतस्य ज्ज्य़ोतिषस्प्पति-

म् । अजस्रङ्घर्म्मं मीमहे । उपयामगृहीतोसि व्वैश्श्वानरायत्वैषते योनिव्वैश्श्वानराय त्वा ॥३०॥ ओं व्वैश्वानरस्य सुमतौ स्याम राजा हि कम्भुवनानामभिश्श्रीः । इतो जातो व्विश्वमिदं विचष्टे वैश्वानरो यतते सूर्य्येण ॥ उपयाम गृहीतोसि व्वैश्वानरायत्वैषतेयोनिव्वैश्वानरायत्वा ॥ ३१ ॥ ओं व्वैश्वनरोनऽऊतयऽआप्रयातु परावतः ॥ अग्निरुक्थेन व्वाहसा ॥ उपयामगृहीतोसि व्वैश्वानरायत्त्वैषते योनिव्वैश्वानरायत्वा ॥३२॥ इति पठित्वा कुण्डे स्वाभिमुखं

वन्हिंप्रवेशयेत् ॥ अग्निर्म्मूर्द्धेतिकुण्डेऽग्निंस्थाप
येत् ॐ अग्निर्मूर्धादिवः ककुत्पतिः पृथिव्या
ऽअयम् ॥ अपार्ठ० रेतार्ठ० सि जिन्वति।३३।
स्त्थिरोभवेति अग्निं प्रज्वालयेत्॥ ओं स्थिरो-
भव॰॰वीड्वङ्ग ऽआशुर्ब्भव॰॰वाज्यर्व्वन् ॥ पृथु-
र्ब्भव सुषदस्त्वमग्नेः पुरीषवाहनः ॥३४॥ ततो
ऽग्निम्प्रार्थयेदनेन ॥ ॐ आवाहये त्वां पुरुषम्म
हान्तं सुरासुरैर्व्वन्दितपादपद्मम् ॥ ब्रह्मादयो
यस्यमुखे वसन्ति विशश्च कुण्डे सुरलोकनाथ
॥ ३५ ॥ अग्नेर्द्दक्षिणतो ब्रह्मासनमास्तीर्य्य ॥

हिरण्यगब्भ इतिषड्दभैं ब्रह्मासन करणम् ॥ ॐ
हिरण्यगब्भः समवर्त्तताग्रेभूतस्यजातः पतिरेक
ऽआसीत् ॥ सदाधारपृथिवीन्द्यामुतमाङ्कस्मैदेवा
यहविषाव्विधेम ॥ ३६ ॥ आब्रह्मन्निति ब्रह्म
पवित्र करणम् ॥ ॐ आब्ब्रह्मन्ब्राह्मणो ब्ब्रह्मव
र्च्चसी जायतामाराष्ट्रे राजन्न्यः शूरऽइषव्व्यो
तिव्व्याधी महारथो जायतान्दोग्ध्री धेनुव्वोंढान
ड्वानाशुःसप्तिः पुरन्धिर्य्योषा जिष्णूरथेष्ठाः
सभेयो युवास्य यजमानस्य व्वीरो जायतान्नि
कामेनिकामेनः पर्ज्जन्न्योवर्षतु फलवत्योन

ऽओषधयः पच्च्यन्तां य्योगक्षेमोनः कल्प्पता-
म् ॥ इत्यनेनाग्निं प्रदक्षिणङ्कारयित्वा अस्मिं
कर्म्माणि त्वं मे ब्रह्माभव इत्युक्त्वाग्नेर्दक्षिण
तो ब्रह्माणमुत्तराभिमुखंस्थापयेत् ॥ ३७ ॥
यस्यकुर्म्मईतहोतुरासनम् ॥ ओंय्स्य कुर्म्मो
गृहे हविस्तमग्ने व्वर्द्धया त्त्वम् ॥ तमस्म्मै देवा
अधिब्ब्रुवन्नयञ्च ब्ब्रह्मणस्प्पतिः ॥३८॥ अ-
ग्ने प्रेहीतिअग्नेर्दक्षिणतोब्रह्मसमीपे यजमाना
सनम् ॥ ओं अग्ने प्प्रेहिप्प्रथमो देवयताञ्च
क्षुर्देवानामुतमर्त्त्यानाम् ॥ इयक्षमाणा भृगु

भिः सजोषाःस्वर्य्यन्तु यजमानाः स्वस्ति ।३९।
ततोग्नेउत्तरतः प्राग्ग्रैः कुशैः प्रणीतासनद्वयं
कल्पयित्वा । प्रणीताग्न्योर्मद्ध्ये प्रोक्षण्यासनं
परीत्यभूतानीत्येनन । ओं परीत्य भूतानि परी
त्यलोकान्परीत्य सर्वाः प्रदिशो दिशश्च ॥ उप-
स्थाय प्रथमजामृतस्यात्कमनात्कमानमाभिसं
व्विवेश ॥ ४० ॥ ततोद्वादशाङ्गुसदीर्घंचतुर
ङ्गुलविस्तारं चतुरङ्गुलखातं प्रणीतापात्रंवा
महस्तेनादाय । इन्द्रऽआसान्नेतिसव्यहस्तक
रणम् ॥ ओं इन्द्रऽआसान्नेता बृहस्पतिर्दक्षि

णा यज्ञः पुरऽएतु सोमः ॥ देवसेनानामाभेभञ्ज-
तीनां जयन्तीनाम्मरुतो यन्त्वग्रम् ॥ ४१ ॥
उदुत्तममितिदक्षिणाहस्तेनोदकंसम्पूर्य वायव्या-
सने स्थापयित्वा कुशैराच्छाद्य ब्रह्मणोमुख
मवलोक्य उत्तरत्रासने स्थापयेत् ॥ ओं उदुत्तमं
व्वरुण पाशमस्मदवाधमं व्विमद्धयम ँ श्रथाय।
अथा वयमादित्य व्व्रतेतवानागसोऽअदितयेस्या
म ॥ ४२ ॥ ततोयेतेशतमिति कुशैः परिस्तरणम्
ॐ येतेशतंव्वरुणंये सहस्रंयज्ञियापाशाव्वित-
ता महान्तः ॥ तेभिर्न्नोऽअद्द्यसवितोत द्विष्णु

र्व्विश्श्वेमुञ्चन्तुमरुतः स्वर्क्काः स्वाहा ॥४३॥
वर्हिषो मुष्टि मादाय चतुर्द्धाविभज्यैकैक
भागेनकुशैराग्नेयादीशानान्तम् अन्तराग्रम् ।
ब्रह्मणो ग्निपर्यन्तम् पूर्वाग्रम् । नैर्ऋत्यादायव्या
न्तम् अन्तराग्रम् ॥ आग्नितः प्रणीता पर्यन्तं
पूर्वाग्रम्परिस्तीर्य । तत्वायामीतिपात्रा च्छादन-
म् ॥ ओं तत्वायामिब्रह्मणावन्दमानस्त दाशास्ते
यजमानोहर्विर्व्भिः ॥ अहेडमानो व्वरुणेहवोद्
ध्युरुश ँ समानऽआयुः प्रमोषीः ॥४४॥ त्र्यबक
मिति पवित्रच्छेदनार्थं साग्रमनन्तर्गर्भप्रादेश

मिति पवित्रच्छेदनाय सोग्रमनन्तर्गर्भप्रदेश

परिमितकुशत्रयम् ॥ ओं त्र्यम्बकंय़जामहे सु-
न्धिम्पुष्टिवर्द्धनम् ॥ उर्व्वारुकमिबंधनान्नमृत्यो
र्म्मुक्षीयमामृतात् ॥ त्र्यम्बकंयजामहे सुगन्धि
म्पतिवेदनम् ॥ उर्व्वारुकमिवबन्धनादितोमुक्षी
यमामुतः ॥४५॥ पवित्रेस्थइतिद्वे पवित्रेकुर्यात् ॥
ओं पवित्रेस्त्थोव्वैष्णव्व्यौसवितुर्व्वः प्प्रसवऽउ-
त्पुनाम्म्यच्छिद्रेण पवित्रेण सूर्य्य़स्य रश्मिम
भिः ॥ देवीरापोऽअग्ग्रेगुवोऽअग्ग्रेपुवोग्ग्रऽइमम
द्ययज्ञन्नयताग्ग्रे य़ज्ञपति ँ सुधातुंयज्ञपतिन्दे
वयुवम् ॥ ४७ ॥ इमम्मे व्वरुण इतिप्रोक्षणी

ङ्कुर्यात् ॥ तच्चद्वादशाङ्गुलदीर्घंकरतलसम्मि
तखातंमपद्मपत्राकृतिंकमलमुकुलाकृतिंवा प्रोक्ष
णीपात्रम् ॥ ओं इमम्मेव्वरुणश्रुधीहवमद्या
चमृडम ॥ त्वामवस्युराचके ॥ ४८ ॥ देवस्य
त्वेति पवित्रेप्रोक्षणीपात्रे निधाय ॥ ओं देव-
स्यत्वासवितुः प्रसवेश्श्विनोर्ब्बाहुब्भ्याम्पूष्णो
हस्ताब्भ्याम् ॥ अग्ग्नयेजुष्टङ्गृह्णाम्यग्नी
षोमाभ्याञ्जुष्टङ्गृह्णामि * ॥४९॥ घृतवती
तैजसी वा मृण्मयी द्वादशाङ्गुलविस्तृता प्रा-

*स्थालीपाकपक्षे चरुपाकपर्याप्तदुग्धादिद्रव्यसत्वे अमुकायजुष्टङ्गृह्णा
मि इत्युक्त्वाच तर्वाहं [illegible]

देशोच्याज्यस्थाली। ॐ घृतवती भुवनानर्मिभि-
श्रीयोव्वीं पृत्थ्वी मधुदुघे सुपेशसा॥ द्यावापृथि
वी व्वरुणस्य धर्म्मणाविष्कभितेऽअजरे भूरि
रेतसा॥५०॥ अन्नपेतेन्नस्येति तादृश्येवचरु
स्थाली। ओं अन्नपतेन्नस्य नीदेह्यनमीवस्य शु
ष्म्मिणः॥ प्रम्प्रदातारन्तारिषऽऊर्ज्जन्नो धेहि
द्विपदे चतुष्पदे॥५१॥ शादन्दद्भिरितिसम्मा
र्ज्जनकुशास्त्रिप्रभृतयः॥ ओंशादन्दद्भिरव-
कान्दन्तमूलैर्म्मृदं व्वस्वैस्तेगान्दर्ठ० ष्ट्राभ्या
र्ठ० सरस्वत्या ऽअग्ग्रजिह्वजिह्व्वाया ऽउ

त्सादमवक्रन्देन तालु व्वाजठं० हनुभ्यामप
ऽआस्येन व्वृषणमाण्डभ्यामादित्याँ ॥ २ ॥ श्म
श्रुभिः पन्थानम्भ्रूभ्यांद्यावापृथिवी व्वर्त्तीभ्यां
विद्युतङ्कनीनकाभ्या ꣳ शुक्लाय स्वाहा कृ-
ष्णाय स्वाहा पार्य्याणि पक्ष्माण्यवार्य्याऽइत्त
वो व्वार्य्याणि पक्ष्माणि पार्य्याऽइत्तवः ॥ ५२ ॥
उपयाम गृहीतोस्यन्तर्य्यच्छंत्युपयमनकुशा-
स्त्रयोदशः । ओं उपयामगृहीतोस्यन्तर्य्यच्छ
मघवन्न्पाहि सोमम् ॥ उरुष्यरायऽएषो यज
स्व ॥ ५३ ॥ समिधाग्निमितिसमिधस्तिस्त्र पा-

लाश्यः प्रादेशमात्राः पृथक् स्थापयेत् ॥
ओं समिधाग्निन्दुवस्यत घृतैर्बोधयतातिथिम् ।
आस्मिन्नन्हव्या जुहोतन ॥ ५४ ॥ स्रुवः खा
दिरो हस्तमात्रोऽङ्गुष्ठपर्वमात्रखातः परिणाहव
र्त्तुलपुष्करः॥ गव्यमाज्यम् । चरुश्चवेत्रिः प्र-
क्षालिता व्रीहितण्डुलाः पूर्णपात्रं बहुभोक्तृपुरु
षाहारपरिमितं २५६ मुष्ट्यात्मकम् वा अन्या
न्यपि होमोपयुक्तानि द्रव्याण्यादाय ततः आ
सादिते कुशपत्रे गृहीत्वा अग्रतः प्रादेशमात्रं
विहाय तयोरूपरि आसादितानि त्रीणि कुश

तरूणानितिर्यङ्निधाय पवित्रमूलेनपवित्रेप्रद
क्षिणमावेष्टय त्रयाणां मूलाग्राणि द्वयोर्मूला
नि च दक्षिणहस्तेन पवित्रे वामहस्तेन परिगृह्य
छित्वा, द्वयोर्मूलं त्रीणिचोत्तरतः क्षिपेत्। ततः
प्रोक्षणीपात्रं प्रणीताया उत्तरतोनिधाय ततः
प्रणीतोदकं सपवित्र हस्तेनत्रिरूर्ध्वंनिः क्षिप्य, त
दुदकं पवित्राभ्यांप्रादेशमात्रमूर्ध्वंक्षित्वापवित्रे
प्रोक्षण्यां निधाय प्रोक्षणीपात्रं वामहस्ते कृत्वा
तदुदकं दक्षिणहस्तानामिकाङ्गुष्ठाभ्यां त्रिरू
र्ध्वंक्षिप्त्वा प्रणीतोदकेन प्रोक्ष्य, प्रोक्षण्युदके

नत्रासादितन्युब्जानि उत्तानानिकृवा आज्य
स्थाल्यादीन्येकैकशस्त्रिः प्रोक्ष्य असञ्चरेप्रणी
ताऽन्योर्मध्ये निदध्यात् । तत आज्यस्थालीप
ग्नेः पश्चान्निधाय तत्रासादितमाज्यं आत्माभ
मुखंप्रक्षिप्य चरूश्चेच्चरूस्थाल्यां प्रणीतोदके
नासिच्यादितां स्तण्डुलान्प्रक्षिपेत् । स्वतन्त्र
चरूसत्वे पात्रान्तरेनिः क्षिपेत् । ततो ब्रह्मा आ
ज्यस्थालीं चरुस्थालीं युगपदग्नावारोप्य ब्र-
ह्माभावे स्वयं यजमानः ज्वलदुल्मुकमाज्य
चर्वोरूपरिभ्रामयित्वाग्नौ प्रक्षिपेत्, उदकं स्पृ

ष्ट्वा इतरेथाहस्तमावर्तयेत्। श्रुबचश्चमइतिस्रुव-
ग्रहणम्॥ ओं स्रुचश्चमे चमसाश्चमे व्वायव्यानि
चमे द्रोणकलशश्चमेग्रावाणश्चमेधिषवणेचमे पू
तभृच्चमऽआधवनीयश्चमे व्वेदिश्चमे बर्हिश्चमेऽव
भृथश्चमेस्वगाकारश्चमे यज्ञेनकल्पन्ताम्॥५६॥
पुनन्तु-मेति पूर्वाग्रमधोविलमग्नौ तापयित्वा
वामेपाणावुत्तानविलं निधाय। ॐ पुनन्तुमा देव
जनाः पुनन्तुमनसा धियः। पुनन्तुव्विश्वाभूतानि
जातवेदः पुनीहिमा॥ प्रत्युष्ट ꣳ रक्ष इतिस्रुव
प्रोक्षणंकुर्यात्। ॐ प्रत्युष्ट ꣳ रक्षः प्प्रत्युष्टा

अरातयो निष्ठप्तर्ठ० रक्षो निष्टप्ताऽअरातयः ॥
उर्व्वन्तरिक्षमन्वेमि ॥ ५७ ॥ अनिशितोसी
तिस्रुवसम्मार्जनम् ॥ ओं अनिशितोसि सपत्
क्नाक्षिद्वाजिनं त्वा ब्बाजेद्ध्यायै सम्मार्ज्मि ॥
॥ ५८ ॥ दक्षिण हस्तधृतमध्यानां सम्मार्जन कु-
शानामग्रैर्म्मूलतोऽपर्यन्तं मूलैरग्रतोर्म्मूलपर्यन्तं
संमृज्य संमार्जनकुशानुत्तरतः प्रक्षिपेत् ॥ पु
नन्तुमोतिस्रुवप्रतपनम् । ओं पुनन्तुमादेवजनाः
पुनन्तुमनसाधियः ॥ पुनन्तुविश्वाभूतानिजात
वेदः पवीहिमा ॥ ५९ ॥ शन्नो देवीरितिप्रणी

तोदकेनाऽभिषिञ्चेत् ॥ ओं शन्नो देवीरभिष्टय
ऽआपोभवन्तुपीतये ॥ शंय्योरभिस्त्रवन्तुनः ॥६०॥
तत्त्वायामीतिपुनः स्रुवम्प्रतप्य । ओं तत्त्वाया
मिब्रह्मणा व्वन्दमानास्तदा शास्ते यजमानो
हविर्भिः अहेडमानोव्वरुणे हवो द्ध्युरुश ँ
समानऽआयुः प्रमोषीः ॥ ६१ ॥ तमुत्त्वातिस्रु
वमुदङ्मुखं निधाय । ओं तमुत्त्वा दध्यङ्ङृषिः
पुत्रऽईधेऽअथर्व्वणः ॥ वृत्रहणम्पुरन्दरम् ॥६२॥
दक्षिणतः स्वसमीपेकुशो परिनिदध्यात् । तेजो
सीति आज्यमुत्थाप्यचरोः पूर्वेणनीत्वाग्नेरुत्तर

तः स्थापयित्वा चरुमुत्थाप्य आज्यस्यपश्चिम
तो नीत्वाऽऽज्यस्योत्तरतःस्थापयेत्, आज्यमग्नेः
पश्चादानीय स्थापयेत्। ओं तेजोसिशुक्रमस्य
मृतमसिधामनामासि ॥ प्रियन्देवानामनाधृष्ट्
न्देवयजनमसि ॥ ६३ ॥ तथैवचरुमप्यानीय
पशुभिरित्यग्नेः प्रदक्षिणंकारयित्वोत्तरतः स्था
पयेदिति॥ ओं पशुभिः पशूनाप्नोति पुरोडाशै र्ह
वीर्ठ०ष्ष्या ॥ छन्दोभिः सामिधेनीर्य्याज्याभि
र्वषट्कारान् ॥ ६४ ॥ आपवस्वे त्याज्यावेक्ष
णम् ॥ ओं आपवस्व हिरण्यवदस्व वत्सोमव्वी

रवत् ॥ व्वार्जं गोमन्तमाभर स्वाहा ॥६५॥ प्र
त्युष्ठ ꣳ रक्षइतिआज्यं पवित्राभ्यां त्रिरुत्पवनम्
ओं प्रत्युष्टर्ठ० रक्षः प्रत्युष्टाऽअरातयो निष्ट
प्तर्ठ० रक्षो निष्टप्ताऽअरातयः ॥ उर्व्वन्तरि
क्षमन्वेमिः ॥ ६६ ॥ आत्वाहार्षमिति द्रव्यनिरी
क्षणम्। सत्योपद्रव्ये तन्निरसनम्। ॐआत्वाहा
र्षमन्तरमुद्ध्रुवस्तिष्ठाव्विचाचलिः । व्विश-
स्त्वा सर्वा व्वाञ्छन्तु मा त्वद्राष्ट्रमधिब्भ्रसत्
॥ ६७ ॥ व्विष्णोरराटमितिआज्ये पवित्रं नि
धाय । ओं विष्णोरराटमसि व्विष्णोःश्नप्त्रे

स्त्थोविष्णोःस्यूरसिविष्णोर्ध्रुवोसिवैष्णवी
वमसिविष्णवत्वा ॥ ६८ ॥ देवस्यत्वेति प्रो
क्षणीपात्रस्थपवित्राभ्यां प्रणीतोदकेनप्रोक्षणी
मुत्पूय आज्यं च तेनासादितवस्तुसेचनम् ॥ ओं
देवस्यत्वा सवितुः प्रसवेश्विनोर्बाहुभ्याम्
पूष्णोहस्ताभ्याम् ॥ अग्नीषोमाभ्यान्त्वा
जुष्टंनियुनज्मि ॥ अद्भ्यस्त्वौषधीभ्यो
नुत्वामातामन्यतामनुपितानुभ्रातासगर्भ्योनुस
खासयूत्थ्यः ॥ अग्नीषोमाभ्यान्त्वाजुष्टम्प्रो
क्षामि ॥ ६९ ॥ धृष्टिरसीतिज्वलत्तृणादिना

चरोराज्य़स्याऽग्नेश्चोपरिप्रदक्षिणक्रमेण भ्राम-
यित्वाऽग्नौक्षिपेत् ॥ ओंधृष्टिरस्यपाग्ग्नेऽअग्निमा
मादञ्जहिनिष्क्रब्ब्याद ँ सेधा देवजयंव्व्ह॥ अर्घ-
स्थापनम् आब्ब्रह्मन्निति ब्ब्रह्मार्च्चनम् ॥ ओं आ-
ब्ब्रह्मन्ब्राह्मणोब्रह्मवर्च्चसीजायतामाराष्ट्रेराजन्न्यः
शूरऽइषव्व्योतिब्ब्याधीमहारथोजायतां दोग्ग्ध्री
धेनुर्व्वोढानड्वानाशुः सप्तिः पुरन्धिर्य़ोषाजिष्णू
रथेष्ठाः सभेयोयुवास्य य़जमानस्य व्व्वीरो जाय
तान्निकामे निकामेनः पर्ज्जन्न्योव्वर्षतुफलव
त्योनऽओषधयः पच्च्यन्तांयोगक्षेमोनः कल्प

ताम् ॥ ७१ ॥ इदंव्विष्णुरितिविष्णवेऽञ्च
नम् ॥ ओंइदंविष्णुर्व्विचक्रमे त्रेधानिदधेप
दम् ॥ समूढमस्यपाठ० सुरे स्वाहा ॥ ७२ ॥
प्रजापतेनेतिप्रजापति पूजनम् ॥ ओं प्रजापतेन
त्वदेतान्न्यन्न्योव्विश्वारूपाणिपरिताबभूब ॥
यत्कामा स्तेजुहुमस्तन्नो ऽअस्तुव्वय ꣳ स्याम
पतयोरयीणाम् ॥ ७३ ॥ हिरण्यगर्भ इति
हिरण्यं निधाय ॥ ओं हिरण्यगर्भः समवर्तता
ग्रे भूतस्य जातः पतिरेक ऽआसीत् ॥ स दा
धार पृथिवीन्द्यामुतेमां कस्मै देवाय हविषा व्वि

धेम ॥ ७४ ॥ तदेवाग्नी रित्यग्निमर्च्चयेत् । ओं
तदेवाग्निस्तदादित्यस्तद्वायुस्तदुचन्द्रमाः ॥
तदेव शुक्रन्तद्ब्रह्मताऽआपः सप्प्रजापतिः
॥ ७५ ॥ ऋग्वेदादींश्चपूजयेत् प्रदक्षिणक्रमेण ।
पूर्वे ऋग्वेदाय नमः । दक्षिणे यजुर्व्वेदाय नमः ॥
पश्चिमे सामवेदायनमः । उत्तरे अथर्व्ववेदायन
मः । आप्प्यायस्वेतिचरुं ब्रह्मणे समर्प्पयेत् ॥ ॐ
आप्यायस्व समेतु ते विश्वतः सोमव्वृष्ण्य
म् ॥ भवाव्वाजस्य संगथे ॥ ७७ ॥ ततोग्निप्रार्थनं ।
ओं चत्वारीत्यस्य [illegible] आग्नप्रायेन

ज्ञपुरुषवैश्वानरपरमात्मादेवता आग्नेयो
विनियोगः ॥ ॐ चत्वारि शृंगा त्रयो ऽस्य
पादा द्वे शीर्षेसप्तहस्तासो ऽस्य ॥ त्रिधा ब
द्धो वृषभो रोरवीति महोदेवो मर्त्या ँ ॥ ऽआ
विवेश ॥ अग्निं प्रज्वलितं वन्दे जातवेदं हुता
शनम् ॥ सुवर्णवर्णाममलं समिद्धं सर्वतोमुखम्
नारदउवाच ॥ प्राङ्मुखस्तुस्थितोवन्हिः प्राङ्
मुखो एवऋत्विजः ॥ प्राङ्मुखादेवताः सेवँ क
र्थं प्रत्यङ्मुखोभवेत् ॥ १ ॥ ब्रह्मोवाच ॥ आवा
हयेत्ततोवन्हिं मंत्रपूतेन वारिणा ॥ अनलश्च

जलंदृष्ट्वा भीत्याप्रत्यङ्मुखो भवेत् ॥ २॥ ना
रदउवाच ॥ पावकस्यतु किंरूपं कोवर्णः किंच
लक्षणम् ॥ शिरोबाहूदराङ्गानां चक्षुः श्रोत्र
मुखस्यच ॥ ३ ॥ ब्रह्मोवाच ॥ पावकं द्विजरूपं
चत्रिनेत्रंच चतुर्भुजम् ॥ त्रिशिखं सप्तजिह्वञ्च
पञ्चलक्षणसंयुतम् ॥ ४ ॥ त्रिभागन्तुमुखं तस्य
आधिको बक्रमुच्यते ॥ उत्तरास्ये स्थितो विष्णु
र्दक्षिणास्ये प्रजापतिः ॥५॥ मध्यवक्त्रे तु ईशा
न एवंब्रह्म प्रभाषितम् ॥ मूर्ध्नि चैवत्वहं ब्रह्मा मुखे २३
चैवत शंकरः ॥६॥ जिह्वायां संस्थितो [illegible]

दंष्ट्रायांच ग्रहाः स्मृताः ॥ नासाया देवताः स
र्वे चक्षुषीन्दुदिवाकरौ ॥ ७ ॥ ऋग्वेदो हृदय
स्थाने बाहुवङ्गुल्योर्यजुस्तथा । उदरे कटिगुह्ये
च सामवेदः प्रकीर्तितः ॥ ८ ॥ अथर्वाजङ्घपा
दौच ग्रीवामोङ्कार एव च ॥ पृष्ठे चैवतु गायत्री ए
वंस्यात्तुषडङ्गकम् ॥ ९ ॥ हरकमलपिङ्गललो
चनलोहिताच्चसर्वपापप्रणाशनं ॥ वैश्वानर
लक्षणम् ॥ कस्य पुत्रः कस्य कुलोत्पन्नः कि
गोत्रं कः पिता का माता इति । शृङ्गीगोत्र शाण्डि
ल्यः पिता अरणी माता उदानकुक्षि ऊर्द्ध्वमु

खललाटंम् ॥ कालीकरालीचमनोजवाच । सु
लोहिता चैव सुधूम्रवर्णी ॥ स्फुलिंगिनी विश्व
रुपा च चण्डी लोलायमाना इतिसप्तजिव्हाः
त्रिशिखं च चक्रधरं सात्तसूत्रकमम्डलुम् ॥
व्यग्रहस्तं तथापुष्पगन्धाभरणाभूषितम् ॥ अजा
स्कन्धसमारूढं कृष्णाजिनोत्तरीयकम् ॥ ऋ
ग्यजुः सामवेदानामथर्वध्वनिभूषितम् ॥ होमा
र्थप्रार्थयेहं त्वां चर्वाज्याभ्यां हुताशन ? ॥१॥ वै
श्वानर दिव्यरूप मया आवाहितोभव ॥ तावत्ति
ष्ठाऽत्रमे ब्रह्मन्यावत्कर्म समाप्यते ॥

मविशेषेऽग्नेर्नामानि ॥ वायव्यसंहितायाम् ।
लौकिक पावकोह्यग्निः प्रथमः परिकीर्तितः ॥
अग्निश्चमरूतो नाम गर्भाधाने विधीयते॥ तथा
पुंसवने चैव शुक्ल कर्मणि शोभनः ॥ सीम
न्ते मङ्गलोनाम प्रगल्भो जातकर्मणि ॥ नाम्नि
वैपार्थिवोवह्निः प्राशने शुचयः स्मृताः ॥ सभ्य
नामाथ चूडायां व्रतदाने समुद्भवः ॥ वेदारम्भे
हरिर्नामा राजपुत्रो समावृतौ ॥ गोदाने सूर्य
नामा च केशान्ते ह्यग्निरुच्यते ॥ वैश्वानरो
विसर्गेतु विवाहे योजकस्तथा ॥ चतुर्थ्यान्तु शि

खीनाम धृतिरग्निस्तुसामनि ॥ लक्षहोमे वह्नि
नामा कोटिहोमे हुताशनः॥ प्रायश्चित्ते विधिर्ना-
मा पाकयज्ञे तु साहसः ॥ पूर्णाहुत्यां मृडो नाम
शान्तिके दारुणास्तथा ॥ पौष्टिके वलदश्चैव
क्रोधाग्नि श्चाभिचारके ॥ वश्यार्थे कामदो नाम
वनदाहेतु वर्धनः ॥ आवसस्थे भवेदग्निरग्निष्ठो
मे प्रदायकः॥ क्रव्यादो मृतभक्षी च समुद्रेवड
वानलः॥ युगान्तेसंक्षयोनाम संवर्तः प्रलयस्मृतः
इति ॥ ततोऽमुकनाम वैश्वानर आवाहितो भवे
त्यक्त्वा गंधपुष्पादिभिः सम्पूजयेत् । [illegible]

ओंब्रह्मणे नमः । नैऋत्ये । ओंपौष्टिकाय नमः ॥
वायव्ये । ओंबलवर्द्धनाय नमः ॥ ऐशान्ने ॥ ओं
प्रजापतये नमः ॥ मध्ये । ओं विष्णवे नमः ॥ अथ
ब्राह्मणावरणम् ॥ तत्रादौ कुशातिलयवजलयुत
गन्धपुष्पाक्षततताम्बूलपूगीफलवस्त्रद्रव्याऽऽभर-
णादिन्यादाय पूर्वाभिमुखोभूत्वा प्रत्यङ्मुखान्
ब्राह्मणान्निमन्त्रयेत् ॥ ओं ततसद्विष्णु ३ ओं
इत्यादिदेशकालादीन् संकीर्त्य अमुकगोत्रोऽमु
कशर्माहम्ममाऽमुककर्मणि निर्विघ्नपरिसमा
प्त्यर्थं गणेशपूजनपूर्वकमऽमुककर्मणि कृता-

कृतावेक्षणरूपब्रह्मकर्म कर्तुं प्रतिदेवतानमुखे साज्यभागान्तमाहवनीयद्रव्ययुत होमकर्मकर्तुं-यद्यत्कर्मविहितोपयोग्याचार्यकर्मकर्तुं चतुर्वेदोक्तमंत्रजपपाठकर्मकर्तुं नानानामगोत्रान् नानानामर्शणो ब्राह्मणानेभिश्चन्दनपुष्पाक्षतताम्बूलपूगीफलवासोद्रव्याभरणादिभिः गणपतिब्रह्महोत्राचार्यत्वेन जापकपाठकत्वेनचयुष्मानहं वृणे ॥ वृतास्म इति तेब्राह्मणाब्रूयुः । अत्रपुण्याहवाचनपर्यन्तं विशेष वाक्यम् । ब्राह्मणप्रार्थना ॥ यथाचतुर्मुखोब्रह्मा सर्ववेदविशारदः ॥ [illegible] ब्रह्माभव द्विजोत्तम ॥ १ ॥ होतृप्रार्थ

मयज्ञेस्मिन् ब्रह्मभव द्विजोत्तम ॥ १ ॥ होतृप्राय
ना ॥ भगवन्सर्वधर्मज्ञ सर्वधर्मविदां वर ॥ विततं
ममयज्ञेस्मिन्नृत्विक्त्वं मे मखे भव ॥ २ ॥ आ
चार्यप्रार्थना ॥ आचार्यत्वं यथा स्वर्गे शक्रादीनां
बृहस्पतिः ॥ तथा त्वं ममयज्ञेऽस्मिन्नाचार्यो
भव सुव्रत ॥ ३ ॥ वेदपाठकानां प्रार्थना ॥ पूर्व
दिशि ऋग्वेदपारायणार्थम् ॥ ऋग्वेदः पद्मप
त्राक्षो गायत्रः सोमदैवतः ॥ आत्रिगोत्रस्तु विप्रे-
न्द्रऋत्विक्त्वम्मे मखे भव ॥ ४ ॥ दक्षिणादिशि
यजुर्वेदपारायणार्थम् ॥ कातराक्षो यजुर्वेदस्त्रै-

ष्टुभो विष्णुदैवतः॥ काश्यपेयस्तुविप्रेन्द्र ऋत्वि
क्त्वम्मे मखे भव ॥५॥ पश्चिमादिशि सामवेद
पारायणार्थम् ॥ सामवेदस्तुपिङ्गाक्षो जाग्रतः
शक्रदैवतः ॥ भारद्वाजस्तु विप्रेन्द्र ऋत्विक्त्वंमे
मखे भव॥ ६ ॥ उत्तरदिशि अथर्ववेदपारायणा
र्थम्॥ बृहन्नेन्नोऽथर्ववेदो नुष्टुभो रुद्रदैवतः ॥
वैशम्पायनविप्रेन्द्र ऋत्विक्त्वम्मे मखे भव॥७॥
अमुककर्माणि अमुकदेवताया अमुकमंत्रजप
कर्मकर्तुं त्वामहं वृणे। ततो ब्राह्मणान्मधुपर्कादि
नासम्पूज्य प्रार्थयेत ॥ ब्राह्मणा-

पापात्पान्तुसमाहिताः ॥ वेदानांचैवदातारः पा
तारः सर्वदेहिनाम् ॥ ८ ॥ जपयज्ञैस्तथाहोमै-
र्दानैश्च विविधैः पुनः ॥ देवानाञ्च पितृणां च
तृप्त्यर्थं पाठकाः कृताः ॥ ९ ॥ येषां देहेस्थिता
वेदाः पावयन्ति जगत्त्रयम् ॥ रक्षन्तु सततं
तस्माज्जपयज्ञे व्यवस्थिताः ॥ १० ॥ ब्रा
ह्मणाजङ्गमं तीर्थं त्रिषुलोकेषु विश्रुतम् ॥ येषां
वाक्याऽमृतेनैव शुध्यन्ति मलिनाजनाः ॥
॥ ११ ॥ पावनाः सर्वबर्णानां ब्राह्मणाब्रह्मरू-
पिणः सर्वकर्मरता नित्यं वेदशास्त्रार्थको-

ष्टुभो विष्णुदैवतः॥ काश्यपेयस्तुविप्रेन्द्र ऋत्वि
क्त्वम्मे मखे भव ॥५॥ पश्चिमादिशि सामवेद
पारायणार्थम् ॥ सामवेदस्तुपिङ्गाक्षो जाग्रतः
शक्रदैवतः ॥ भारद्वाजस्तु विप्रेन्द्र ऋत्विक्त्वंमे
मखे भव॥ ६ ॥ उत्तरदिशि अथर्ववेदपारायणा
र्थम्॥ बृहन्नेन्नोऽथर्ववेदो नुष्टुभो रुद्रदैवतः ॥
वैशम्पायनविप्रेन्द्र ऋत्विक्त्वम्मे मखे भव॥७॥
अमुककर्माणि अमुकदेवताया अमुकमंत्रजप
कर्मकर्तुं त्वामहं वृणे। ततो ब्राह्मणान्मधुपर्कादि
नासम्पूज्य प्रार्थयेत ॥ ब्राह्मणाः [illegible]

पापात्पान्तुसमाहिताः ॥ वेदानांचैवदातारः पा
तारः सर्वदेहिनाम् ॥ ८ ॥ जपयज्ञैस्तथाहोमै-
र्दानैश्च विविधैः पुनः ॥ देवानाञ्च पितृणां च
तृप्त्यर्थं पाठकाः कृताः ॥ ९ ॥ येषां देहेस्थिता
वेदाः पावयन्ति जगत्त्रयम् ॥ रक्षन्तु सततं
तस्माज्जपयज्ञे व्यवस्थिताः ॥ १० ॥ ब्राह्म
णाजङ्गमं तीर्थं त्रिषुलोकेषु विश्रुतम् ॥ येषां
वाक्याऽमृतेनैव शुध्यन्ति मलिनाजनाः ॥
॥ ११ ॥ पावनाः सर्वबर्णानां ब्राह्मणाब्रह्मरू-
पिणः सर्वकर्मरता नित्यं वेदशास्त्रार्थको-

विदाः ॥ १२ ॥ श्रोत्रियाः सत्यवाचश्च वेद-
ध्यानरताः सदा ॥ यद्वाक्याऽमृतसंषिक्ता
ऋद्धिंयांति नरद्रुमाः ॥ १३ ॥ अंगीकुर्व-
न्तु कर्मैतत्कल्पद्रुमसमाशिषः ॥ यथोक्तानि-
यमैर्युक्तामंत्रार्थे स्थिरबुद्धयः ॥ १४ ॥ यत्कृपा
लोचनात्सर्वाऋद्धयोवृद्धिमाप्नुयुः । ममयज्ञे
सदापूज्याः संतु वै नियमान्विताः ॥ १५ ॥
अक्रोधनाः शौचपराः सततं ब्रह्मवादिनः ॥
ब्रह्मध्यानरतानित्यं प्रसन्नमनसः सदा ॥१६॥
अदुष्टभाषिणाः सन्त [illegible]

ममापिनियमाह्वते भवन्तु भवतामपि ॥ १७ ॥
इति ब्राह्मणप्रार्थनायां विशेषवाक्यानि ॥
अथपुण्याहवाचनम् ॥ गन्धपुष्पाक्षतताम्बूल
पूगीफलद्रव्यवस्त्रादिभिस्त्रींश्चतुरः पञ्च वा
ब्राह्मणान्संपूज्य हस्ते फलादिकं गृहीत्वा ॥
ओं तत्सद्विष्णुरित्यादिदेशकालौस्मृत्वा अ
द्येहाऽमुकगोत्रस्यामुकप्रवरस्याऽमुकशर्मणो म
मगृहेऽमुककर्मणि भोब्राम्हणाः ओं पुण्या
ऽहंभवंतोब्रुवन्तु ३ इतित्रिः श्रावयेत् ॥ तेच ॥
ओंपुण्याहमितित्रिः प्रतिवचनंब्रूयुः । ओं पुनन्तु

मादेवजनाः पुनन्तुमनसाधियः ॥ पुनन्तुविश्श्वाभूतानि जातवेदः पुनीहिमा ॥ १ ॥ पुनः पूर्ववत् ॥ अद्येहेत्याद्युच्चार्य ॥ ॐ स्वस्ति भवन्तोब्रुवन्तु इतित्रिः श्रावयेत् ॥ ओं स्वस्ति ३ इतित्रिः प्रतिवचनम् ॥ ओं स्वास्तिनऽइन्द्रो वृद्धश्रवाः स्वास्ति नः पूषा विश्श्ववेदाः ॥ स्वास्तिनस्तार्क्ष्योंऽअरिष्टनेमिः स्वास्ति नो बृहस्पतिर्द्दधातु ॥ २ ॥ पुनः पुर्ववत् अद्येहेत्याद्यच्चार्य ॥ ओं समृद्धिर्म्भबन्तो ब्रुवन्तु इतित्रिः ॥ ३ ॥ ओं

२६

समध्यन्ताम ३ इतित्रि-

सत्रस्य ऋद्धिरस्यगन्मज्योतिरमृताऽअभूम ॥
दिवम्पृथिव्या ऽअध्यारुहामा व्विदामदेवा-
न्त्स्वर्ज्योति ।३। पुनः पूर्ववत् अद्येहेत्याद्युच्चा
र्य॥ ॐ बृद्धिं भवन्तो ब्रुवन्तु॥ इतित्रिः पठेत्॥ॐ
वृद्धयंताम् इतित्रिः प्रतिवचनम् । ज्यैष्ठ्यञ्चम
ऽआधिपत्यञ्चमे मन्न्युश्चमे भामश्चमे मश्चमेंभ
श्चमे जेमा च मे महिमा च मे व्वरिमा च मे प्रथि-
मा च मे वर्षिमा च मे द्राघिमा च मे वृद्धञ्च मे
वृद्धिश्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥ पुनः पूर्ववत् ।
अद्येहेत्याद्युच्चार्य। ओं कल्याणं भवन्तो ब्रुवन्तु

अ० इतित्रिः कल्याणम् ३ इतित्रिःप्रतिवचनम्। ॐय्थे
मा व्वाचङ्कल्याणी मावदानि जनेभ्यः ॥ ब्रह्मराज
३० न्न्याब्भ्या ँ शूद्राय चार्य्य़ाय च स्वायचारणाय
च ॥ प्रियो देवानान्दक्षिणायै दातुरिहभूयास मय
म्मे कामःसमृद्ध्यतामुपमादो नमतु ॥ ४ ॥ पुनः
पूर्ववत् ॥ अद्येहेत्याद्युच्चार्य ॥ ओं शान्ति
र्भवन्तो ब्रुवन्तु इति त्रिः। ओं शान्तिः ३ इति त्रिः
प्रतिवचनम् ॥ ओंद्यौ शान्तिरन्तरिक्ष ँ शान्तिः
पृथिवीशांतिरापःशांतिरोषयःशांति ॥ वनस्पतयः
शान्ति र्व्विश्वेदेवाः शांति ब्रह्म शान्तिः सर्व्वं
शान्ति शान्तिरेवशान्तिःसामा शान्तिरोधि ॥ ५ ॥

स्था०

३०

शान्तिः शान्तिरेवशान्तिःसामा शान्तिरोधि ॥५॥
पुनः पुर्ववत् ॥ अद्येहेत्याद्युच्चार्य॥ ओं श्रियम्भव
न्तो ब्रुवन्तु ॥ इतित्रिः ओंश्रीः ३ इतित्रिः प्रतिवच
नम् ॥ ओं मनसः काममाकूतिंवाचः सत्यमशी
य ॥ पशूनार्ठ० रूपमन्नस्य रसो यशः श्रीः श्रय-
ताम् ॥ ६ ॥ इतिपुण्याहवाचनम् ॥ अथ कलश
स्थापनविधिः वेद्या ईशानदिग्भागे अक्षणां द-
ध्यक्षतादिभूषितं कलशं धान्योपरिस्थापयेत् ॥
तत्प्रकारश्च॥ भूरसीति भूमिशोधम् ॥ ओं भूर
सि भूमिरस्यदितिरसि विश्ववधाया विश्ववस्य

भुवनस्य धर्त्री। पृथिवींय्यच्छ पृथिवीन्दृꣳह पृथिवीभ्माहि ꣳसीः ॥ १ ॥ धान्यमसीतिधान्यं स्थापयेत् ॥ ॐ धान्यमसि धिनुहि देवान्प्राणायत्वोदानाय त्वाव्यानाय त्वा ॥ दीर्घामनुप्प्रसितिमायुषे धान्देवोवः सविता हिरण्यपाणिःप्रतिगृभ्णात्वच्छिद्रेण पाणिना चक्षुषे त्वा महीनां पयोसि ॥ २ ॥ आजिघ्रकलशमिति धान्योपरि अब्रणं कलशं स्थापयेत् ॥ ओं आजिघ्रकलशम्मह्यात्वाविशन्त्विन्दवः ॥ पुनरूर्ज्जा निवर्त्तस्व सानः सहस्रन्धक्षोक्षधारा

म्मा विशतांद्द्रयिः ॥ ३ ॥ वरुणस्योत्तम्भनम
ति तीर्थादिजलंप्रक्षिपेत् ॥ ओं वरुणस्योत्तम्भ
नमसि व्वरुणस्यस्कंभसर्ज्जनीस्थोव्वरुण-
स्यऽऋतसद्दन्यसिव्वरुणस्य ऽऋत सदनम सि
व्वरुणस्य ऽऋतसदनमासीद ॥ ४ ॥ याओषधी-
रिति सर्वौषधीः प्रक्षिपेत् ॥ ओं या ऽओषधी
पुर्व्वा जातादेवेभ्यस्त्रियुगम्पुरा । मनैनुबभ्रुणा
मह ँ शतन्धामानि सप्त च ॥ ५ ॥ हिरण्यगर्भः
इति पञ्चरत्नानि । ओं हिरण्यगर्भः समवर्त्तताग्रे
भूतस्य जातः पतिरेकऽआसीत् ॥ सदाधार पृथि

वींद्यामुतेमां कस्म्मैदेवाय हविषा व्विधेम ॥ ६ ॥
याः फलिनीरतिपूगी फलादीनि ॥ ओं याः फ-
लिनी र्य्याऽअफला ऽअपुष्पा याश्चपुष्पिणी ॥
बृहस्पतिप्रसूतास्ता नो मुञ्चन्त्वठ० हसः ॥७॥
ओषधय इति यवान् ॥ ओं ओषधयः समव-
दन्तसोमेन सहराज्ञा ॥ यस्म्मै कृणोति ब्राह्मण
स्त्वठ० राजन्पारयामसि ॥ गन्धद्वारामितिग-
न्धम् ॥ ओं गन्धद्वारान्दुराधर्षान्नित्यपुष्टां करी
षिणीम् ॥ ईश्वरीं सर्व भूतानां तामिहोपव्ह-
ये श्रियम ॥ ६ ॥ काण्डात्काण्डात्

काण्डात्काण्डात् प्ररोहन्तीपरुषः परुषस्परि ॥
एवा नोदूर्व्वेत्प्रतनु सहस्रेण शतेन च ॥ १० ॥
स्योनापृथिवीति सप्तमृदः ॥ ॐ स्योनापृथिवि
नोभवानृक्षरा निवेशनी यच्छानः शर्म्म सप्र-
था ॥११॥ अश्श्वत्थव इतिपञ्चपल्लवैस्तन्मु
खमाच्छाद्य। ॐ अश्श्वत्थेवोनिषदनम्पर्णो वो-
व्वसतिष्कृता ॥ गोभाजऽइत्किलासथ यत्सन
वपुरुषम् ॥ १२ ॥ बृहस्पतेऽअतीतिवस्त्रयुग्मे-
नकलशं वेष्टयेत् ॥ ॐ बृहस्पतेऽअतियदर्य्यो
ऽअर्हाद्द्युमद्विभाति क्रतुमज्जनेषु ॥ यद्दीदय-

उपयामगृहीतोसि बृहस्पतयेत्वैषतेयोनिर्बृह-
स्पतये त्वा ॥ १३ ॥ अम्वेऽअम्बिक इति
आम्रपल्लवादिभिस्तन्मुखमाच्छाद्य ॐ अम्बे
ऽअम्बिकेम्बालिके नमानयति कश्चन ॥ सस
स्त्यश्श्वकः सुभद्रिकाङ् काम्पीलवासिनीम्
॥ १४ ॥ तत्वायामीति कलशे वरुणमावाह्य पूज
येत् ॥ ॐ तत्वायामि ब्रह्मणा वन्दमानस्तदाशा
स्तेयजमानो हविर्भिः ॥ अहेडमानो वरुणे हवो
ध्युरूश ँ समानऽआयुःप्रमोषीः ॥ १५ ॥ ततः*

* विष्णुधर्मोत्तरवचनात् चतुःसमुद्रपूजनमिति ॥

कलशे गङ्गादितीर्थान्यावाहयेत् ॥ ओं सर्वे समुद्राःसरितस्तीर्थानि जलदानदाः ॥ आयान्तु यजमानस्य दुरितक्षयकारकाः ॥१६॥ तत कलशस्पृष्ट्वाभिमन्त्रयेत् । ॐ कलशस्य मुखे विष्णुःकण्ठे रुद्रः समाश्रितः । मूले त्वस्य स्थितो ब्रह्मा मध्ये मातृगणाः स्मृताः ॥ १७॥ कुक्षौ तु सागराः सप्त सप्तद्वीपावसुन्धरा ॥ ऋग्वेदोथ यजर्वेदः सामवेदोप्यथवर्णः ॥ १८ ॥ अङ्गैश्च सहिताः सर्वेकलशन्तू समाश्रिताः ॥ ततःकलशप्रार्थना । ओं देवदानवसंवादे मथ्यमाने महो

च्छवसऽऋतप्रजातदस्मासुद्रविणन्धेहिचित्रम्॥
उपयामगृहीतोसि बृहस्पतयेत्वैषतेयोनिर्बृह-
स्पतये त्वा ॥ १३ ॥ अम्वेऽअम्बिक इति
आम्रपल्लवादिभिस्तन्मुखमाच्छाद्य ॐ अम्बे
ऽअम्बिकेम्बालिके नमानयति कश्चन ॥ सस
स्त्यश्श्वकः सुभद्रिकाङ् काम्पीलवासिनीम्
॥ १४ ॥ तत्वायामीति कलशे वरुणमावाह्य पूज
येत् ॥ ॐ तत्वायामि ब्रह्मणा वन्दमानस्तदाशा
स्तेयजमानो हविर्भिः ॥ अहेडमानो वरुणे हवो
ध्युरुश ँ समानऽआयुःप्रमोषीः ॥ १५ ॥ ततः*

* विष्णुधर्मोत्तरवचनात् चतुःसमुदपूजनमिति ॥

कलशे गङ्गादितीर्थान्यावाहयेत् ॥ ओं सर्वे समुद्राःसरितस्तीर्थानि जलदानदाः ॥ आयान्तु यजमानस्य दुरितक्षयकारकाः ॥१६॥ तत कलशस्पृष्ट्वाभिमन्त्रयेत् । ॐ कलशस्य मुखे विष्णुःकण्ठे रुद्रः समाश्रितः । मूले त्वस्य स्थितो ब्रह्मा मध्ये मातृगणाः स्मृताः ॥ १७॥ कुक्षौ तु सागराः सप्त सप्तद्वीपावसुन्धरा ॥ ऋग्वेदोथ यजर्वेदः सामवेदोप्यथवर्णः ॥ १८ ॥ अङ्गैश्च सहिताः सर्वेकलशन्तू समाश्रिताः ॥ ततःकलशप्रार्थना । ओं देवदानवसंवादे मथ्यमाने महो

दधौ उत्पन्नोऽसितदाकुम्भ विधृतो विष्णुना स्वयम् ॥१९॥ त्वत्तोये सर्वतीर्थानि देवाःसर्वं त्वयि स्थिताः॥त्वयि तिष्ठन् तिभूतानि त्वयि प्राणाः प्रतिष्ठिताः ॥ २० ॥ शिवः स्वयं त्वमेवासि विष्णुस्त्वंचप्रजापतिः ॥ आदित्यावसवोरुद्रावि श्वेदेवाः सपितृकाः ॥२१॥ त्वयि तिष्ठन्ति सर्वं पि यतः कामफलप्रदाः ॥ त्वत्प्रसादादिमं यज्ञं कर्तुमीहे जलोद्भव ॥ २२ ॥ सान्निद्धयं कुरु देवेश प्रसन्नोभव सर्वदा इति। अथदीपपूजा ॥ ।स्थिरोभवेति प्रज्वाल्य, ॐ स्थिरोभव वरदो व

ङ्ऽआशुर्भवव्वाज्यर्व्वन् ॥ पृथुर्भव सुखद-
स्त्वमग्नेः पूरीषवाहनः ॥१॥ पृष्ठोदिवीति पूज
नम्॥ ओंपृष्ठोदिविपृष्ठोऽअग्निः पृथिव्यांपृ
ष्ठोव्विश्वाऽ ओषधीराविवेश ॥ व्वैश्वानरः
सहसापृष्ठोऽअग्निः स नो दिवा सरिषसपातु न
क्तम् ॥ अथगणेशपूजा ॥ ओं अद्येहेत्यादि
अमुककर्मांनिर्विघ्नपरिसमाप्त्यर्थममुककर्मांगत-
या गणेशपूजनमहङ्करिष्ये ॥ इति संकल्प्य ॥
गणानान्त्वेति हेहेरम्बेत्यादीश्चपठन्नावाहये-
त् ॥ ओं गणानान्त्वा गणपतिꣳहवामहे प्रि

दधौ उत्पन्नोऽसितदाकुम्भ विधृतो विष्णुना स्वयम् ॥१९॥ त्वत्तोये सर्वतीर्थानि देवाःसर्वं त्वयि स्थिताः॥त्वयि तिष्ठन् तिभूतानि त्वयि प्राणाः प्रतिष्ठिताः ॥ २० ॥ शिवः स्वयं त्वमेवासि विष्णुस्त्वंचप्रजापतिः ॥ आदित्यावसवोरुद्राविश्वेदेवाः सपितृकाः ॥२१॥ त्वयि तिष्ठन्ति सर्वेपि यतः कामफलप्रदाः ॥ त्वत्प्रसादादिमं यज्ञं कर्तुमीहे जलोद्भव ॥ २२ ॥ सान्निद्धयं कुरु देवेश प्रसन्नोभव सर्वदा इति। अथदीपपूजा ॥ स्थिरोभवेति प्रज्वाल्य, ॐ स्थिरोभव वरदो

ङ्ऽआशुर्भवव्वाज्यर्व्वन् ॥ पृथुर्भव सुखद-
स्त्वमग्नेः पूरीषवाहनः ॥१॥ पृष्ठोदिवीति पूज
नम्॥ औंपृष्ठोदिविपृष्ठोऽअग्निः पृथिव्यांपृ
ष्ठोव्विश्वाऽओषधीराविवेश ॥ व्वैश्वानरः
सहसापृष्ठोऽअग्निः स नो दिवा सरिषसपातु न
क्तम् ॥ अथगणेशपूजा ॥ औं अद्येहेत्यादि
अमुककर्मांनिर्विघ्नपरिसमाप्त्यर्थममुककर्मांगत-
या गणेशपूजनमहङ्करिष्ये ॥ इति संकल्प्य ॥
गणानान्त्वेति हेहेरम्बेत्यादीश्चपठन्नावाहये-
त् ॥ औं गणानान्त्वा गणपतिꣳहवामहे प्रि

याणान्त्वा त्प्रियपतिर्ठ० हवामहे निधीनान्त्वा निधिपतिर्ठ० हवामहे वसोमम ॥ आहमजानि गर्भधमा त्वमजासि गर्भधम् ॥१॥ ॐ हेहेर म्बत्वमेह्योहि अम्बिका व्यवकात्मज ॥ सिद्धि बुद्धिपतेऽयक्ष लक्षलाभयुतः शिवः ॥ २ ॥ नागस्यनागहारत्वं गणराज चतुर्भुज ॥ भूषितैः स्वायुधैर्दिव्यैः पाशाङ्कुशपरश्वधैः ॥ ३ ॥ अवाहयामि पूजार्थं रक्षार्थं च मम क्रतोः ॥ इहा गत्य गृहाण त्वं पूजां कर्तुं च रक्षमे॥४॥इत्यावा ह्य । ॐ भूर्भुवः स्वःगणपतये सिद्धिबुद्धिसहि

ताय सायुधाय सवानाय सपरिवाराय इदमासनं
समर्पयामीति प्रतिप्रयोगम्। सहस्त्रशीर्षेत्यादि प्र
तिऋग्भिः षोडशोपचारैः सम्पूजयेत् तद्यथा ॥
आसनम् १ पाद्यम् २ अर्घ्यम् ३ आचमनीय
म् ४ स्नानम् ५ यज्ञोपवीतम् ६ वस्त्रम् ७ च
न्दनम् ८ दूर्वाक्षतं ९धूपम् १० दीपम् ११ नैवे-
द्यम् १२ आचमनीयम् १३ ताम्बूलम् १४ अ-
लंकारादि यल्लब्धं दक्षिणाद्रव्यम् १५ पाद-
वन्दनम् १३ एभिः सम्पूज्य ॥ ततोनारिकेला
दिफलं सवस्त्रंपुरतः पात्रे निधाय स्तुतिं कुर्या

त् ॥ ओंरक्षरक्ष गणाध्यक्ष रक्ष त्रैलाक्यरक्ष
क ॥ भक्तानामभयं कर्ता त्राता भव भवार्णवात्
॥ १॥ द्वैमातुर कृपासिन्धो षाण्मातुरजगतप्रभो
वरदस्त्वं वरं देहि वाञ्छितं वाञ्छितार्थद ॥ २ ॥
अनेन फलदानेन फलदोऽस्तु सदा मम ॥ इति
फलं निवेदयेत् ॥ अथ रक्षाबन्धनपुजा ॥ यव
दुर्वासर्षपचन्दनगोमायदधिसाहितां रक्षां ताम्र
पात्रे निधाय पात्रं स्पृशन्नारायणकवचं पठेत्॥
पूर्वे रक्षतु गोविन्द आग्नेय्यां धरणीधरः॥ या-
म्यां रक्षतु वाराहो नारसिंहस्तु नैर्ऋते ॥ २ ॥

वारुण्यां केशवो रक्षे द्वायव्यां मधुसूदनः ॥
उत्तरे श्रीधरो रक्षेदैशान्यां तु गदाधरः ॥ २ ॥
उद्ध्वं गोवर्द्धनो रक्षेदधस्तत्तातु महेश्वरः ॥
एवं दशदिशो रक्षेद्वासुदेवो जनार्द्दनः ॥ ३ ॥
यज्ञाग्रं रक्षताच्छङ्खः पृष्ठेवै पद्म मुत्तमम् ॥
वामपार्श्वे गदा रक्षे द्दक्षिणे च सुदर्शनः ॥४॥
उपेन्द्रः पातु ब्रह्माणमाचार्यं पातु वामनः ॥ ऋ-
ग्वेद मच्युतो रक्षे द्यजुर्वेदमथोत्तमः ॥५॥ कृष्णो
रक्षतु सामानमथर्वाणञ्च माधवः ॥ उपविष्टांश्च
यान्विप्रा स्तां श्चरुद्रोभिरक्षतु ॥ ६ ॥ यजमानं

सपत्नीक पुंण्डरीकाक्ष रक्षतु ॥ रक्षाहीनं च य
त्स्थानं तत्सर्वं रक्षताद्धरिः ॥७॥ वेदमन्त्रैस्तु क
र्त्तव्या रक्षाशुभ्रैस्तु सर्षपैः ॥ कृत्वा पोटलिकां
पूर्वं बध्नीयाद्दक्षिणे करे ॥इति॥ ततोवक्ष्यमाण
मन्त्रैः पूजयेत् ॥ ॐ रक्षोहणं व्वलगहनं व्वै
ष्णवीमिदमहन्तं व्वलगमुत्किरामि य़न्मेनि-
ष्ट्यो य़ममात्यो निचखानेदमहन्तं व्वलगमु
त्किरामि य़म्मे समानो य़मसमानो निचखानेदं
महन्तं व्वलगमुत्किरामि य़म्मेसबंधुर्य्य़मसंबधु
र्न्निचाखानेदमहन्तं व्वलगमुत्किरामि य़म्मे स-

जातो यमसजातो निचखानोत्कृत्याङ्किरामि॥१॥
ॐ स्वराडसि सपत्नहा सत्रराडस्यभिमाति
हा ॥ जनराडसि रक्षोहा सर्व्वराडस्यमित्रहा
॥ २ ॥ रक्षहोणो वोव्वलगहनः प्रोक्षामि
व्वैष्णवान्न्रक्षोहणो वोव्वलगहनो वनयामि
व्वैष्णवान्न्रक्षोहणो वोव्वलगहनो वस्तृ
णामि व्वैष्णवान्न्रक्षोहणो वां व्वलगहनऽ
उपदधामि व्वैष्णवी रक्षोहणौ वांव्वलगहनौ
पर्य्यूहामि वैष्णवी वैष्णवमसि वैष्णवा
स्त्थ ॥ ३ ॥ ॐ सप्तऽऋषयः प्रतिहिताः शरीरे

सप्त रक्षन्ति सदमप्रमादम् ॥ सप्तापः स्व
पतो लोकमीयुस्तत्र जागृतो ऽअस्वप्नजौ स
त्रसदौ च देवौ ॥४॥ इतिरक्षाबन्धन पूजा ॥ ततः
कलशस्कन्धप्रदेशे ॥ ओं गणपतिसूर्यदेवीशिव
विष्णून्, विनायकदुर्गावाय्वाऽकाशाऽश्विनिकु
मारान्, सूर्यसोमभौमबुधबृहस्पतिशुक्रशनि-
राहुकेतून्, ईश्वरोमास्कन्दहरिब्रह्मेन्द्रयमका-
लचित्रगुप्तान्, अग्न्यब्भूमिविष्विद्रेन्द्राणी-
प्रजापतिसर्पब्रह्माणः इन्द्राग्नियमनिर्ऋतिवरु-
णावायुसोमेशानब्रह्मानन्तान्, ध्रुवाद्यष्टवसून्,

धात्रादिद्वादशादित्यान्, वीरभद्राद्येकादश-
रुद्रान्, गौर्यादिषोडशमातरः, आवहादिसप्त-
मरुतः, विनायकब्रह्मविष्णुरुद्रार्कवनस्पतीन्,
आवाह्य यथामिलितोपचारैः पूजयेत् ॥ अथ
होमसंगल्पः ॥ कुशादीन्यादाय ॥ ओंतत्स
द्विष्णुः ३ इत्यादिदेशकालादीन्संकीर्त्याऽ
मुकगोत्रस्याऽमुकप्रवरस्याऽमुकशर्मणोममाऽ
मुककर्मणि पञ्चवारुणि होमपूर्वकप्रधानभूते
भ्यो देवेभ्यो गणपत्यादिपाञ्चायनेभ्यो वि-
नयाकादिपंचलोयपालेभ्यः सूर्यादिनवग्रहेभ्यो

ईश्वराद्यधिदेवेभ्योऽग्न्यादिप्रत्याधिदेवेभ्य इन्द्रा
दिदशादिक्पालेभ्यो ध्रुवाद्यष्टवसुभ्यो धात्रा
दिद्वादशादित्येभ्यो वीरभद्राद्येकादशरुद्रेभ्यो
गौर्यादिषोडशमातृभ्यो आवहादिसप्तमरुद्भ्यो
विनायकब्रह्मविष्णुरुद्रार्कवनस्पतिभ्यः तथा च-
तुःस्वास्तिभ्यः पयपञ्चभ्यः षड्विष्णुभ्योद्वा
दशदेवताभ्यो द्वादशशान्तिभ्यः षड्प्रातर्भ्य
षड्वातेभ्यस्त्र्यनड्द्भ्यः पञ्चभगेभ्यः पंचे-
न्द्रियेभ्यः पंचवरुणेभ्यो गायत्र्यै सावित्र्यै स-
रस्वत्यै गृहमात्रेऽन्नपूर्णायै महालक्ष्म्यै महा

रिष्टविनाशिन्यै चण्डयै घोराल्यै वास्तुदेवाय
गैडुदेवाय क्षेत्रपालाय ग्रामदेवाय स्वर्गेन्द्राय
पातालवासुकिभ्यो मित्रलोकपालाय मान्धात्रे
तीर्थराजाय व्रतराजाय [पुनः] दिक्पालेभ्यस्ति
थिभ्यो नक्षत्रेभ्यो योगेभ्यो वारेभ्यः करणेभ्यो
वातेभ्यो मेघेभ्यः समुद्रेभ्यो नदीभ्यो इष्टदेवता-
भ्यः कुलदेवेभ्यः स्थापित देवेभ्यो भैरवाय भैर
व्यै विंध्यवासिन्यै स्थानविशेषाधिपतिदेवता
भ्यःपञ्चपाराडवेभ्यः पितृभ्यो वैश्वानराय उत्त
रांगभुर्भूवःस्वः अग्निवरुणसवितृविष्णुविश्वे

देवमरूत्स्वर्कप्रजापतिस्विष्टकद्देवेव्यो इदमा- ३० था ८
ज्यादिहवनीयद्रव्यं यथासंख्येन ब्राह्मणद्वारा ह-
४० वनं करिष्ये इति संकल्प्य ॥ तत उपयमनकुशान्
वामहस्ते कृत्वोत्तिष्ठन्प्रजापतिं मनसा ध्यात्वा
समिद्धतमेऽग्नौ पूर्वस्थापिततिस्रः समिधः प्रदि
प्योपविश्य ॥ ओं समिधाग्न्दुवस्यतघृतैर्बोधयता तिथिम्। आस्मिन्हव्या जुहोतन २॥ इति
मंत्रेण सपवित्रप्रोक्षण्युदकमादाय तज्जलेनप्र-
दक्षिणक्रमेणाग्निपर्युक्षय ततः प्रणीतापात्रे प- ४०
वित्रे निधाय पातितदक्षिणजानुः कुशेनब्रह्मणा

न्वारब्धः ❀ समिद्धतमेग्नौस्रुवेणाऽज्याहुतीर्जुः होति ¿ ॥ तत्राघारादारभ्यद्वादशाहुतियुततत्तदा हुत्यनन्तरंस्रुवावस्थितहुतशेषघृतस्य प्रोक्षणी पात्रे प्रक्षेपः ॥ ॐ प्रजापतय इति प्रजापति र्ऋषिस्त्रिष्टुप्छंदः प्रजापतिर्देवता, आज्यहोमे विनियोगः ॐ प्रजापतये स्वाहा ॥ इदं प्रजा

❀ अन्वारब्धो नाम स्पर्शः ।

¿ पुराणसंग्रहे वेद्यामाहुतिस्थलविचारः । आस्यान्तर्जुहुयाद्वह्नेः पण्डितः सर्व कर्मसु । वधिरत्वं कर्णहोमे नेत्रेत्वन्धत्वमाप्नुयात् । नासिकायां मनः पीडा शिरो होमे तु मृत्युदः । अङ्गज्ञानमाह । यतः काष्ठं ततःश्रोत्रं यतो धूमोऽथ नासिका ॥ यतोऽल्पज्वलनं नेत्रं यतो भस्म ततः शिरः । यत्र प्रज्वलितो वह्निस्तन्मुखं जातवेदसः ॥ घृतधारा ततोदद्या-द्यावत्स्विन्नो भवेच्चरुः ॥ इति ॥

पतये ॥ इतिमनसा ॥ ॐ इन्द्रायेति प्रजापति
ऋषिस्त्रिष्टुप्छन्द इन्द्रोदेवता आज्यहोमे वि-
नियोगः ॥ ॐ इन्द्राय स्वाहा ॥ इदमिन्द्राय ॥
इत्याघारौ ॥ अग्नय इति प्रजापतिर्ऋषिस्त्रि
ष्टुप्छन्दोऽग्निर्देवता आज्यहोमे विनियोगः ॥
ॐ अ ग्नये स्वाहा ॥ इदमग्नये ॥ प्रोक्षणी
पात्रेपि प्रक्षिपेत् ॥ ॐ सोमायेति प्रजापतिर्ऋ
षिस्त्रिष्टुप्छदः सोमो देवता आज्यहोमे वि
नियोगः ॥ ॐ सोमाय स्वाहा ॥ इदं सोमा-
य ॥ इत्याज्यभागौ प्रोक्षणीपात्रेपि प्रक्षि

पेत् ॥ महाव्याहृतीनाम्प्रजापति ऋषिरग्निवा
यूसुर्य्यादेवता गायत्र्युष्णिगनुष्टुप्छन्दांस्य-
ग्न्याधानेविनियोगः ॐ भूः स्वाहा ॥ इदम
ग्नये, प्रोक्षणीपात्रेपि प्रक्षिपेत् ॥ ॐ भुवः
स्वाहा ॥ इदं वायवे ॥ प्रोक्षणीपात्रेऽपि प्रक्षि-
पेत् ॥ ॐ स्वः स्वाहा ॥ इदं सूर्याय प्रोक्षणीपात्रे
पि० ॥ एतामहाव्याहृतयः ॐ त्वन्नोऽअग्न्य
इतिवामदेव ऋषिरग्नीवरुणौदेवते त्रिष्टुप्छन्द
आज्यहोमे विनियोगः ॥ ॐ त्वन्नोऽअग्नेव्वरु-
णस्यविद्वान्देवस्य हेडो ऽअवयासिसीष्ठाः ॥

यजिष्ठो वन्हितमः शोशुचानो व्विश्वाद्वेषो ꣳ
सिप्रमुमुग्ध्यस्म्मत्स्वाहा ॥ इदं अ नीवरुणा-
भ्यां प्रोक्षणीपात्रेपि प्रक्षिपेत् ॥७॥ ॐ सत्वन्नोऽ
अग्न इति वामदेवऋषिस्त्रिष्टुप्छन्दोऽग्नीवरु
णौदेवते आज्यहोमे विनियोगः ॥ ॐ सत्वन्नो
ऽअग्ने वमोभवोती नेदिष्टोऽअस्याऽउषसो व्व्यु
ष्टौ ॥ अवयक्ष्वनो व्वरुण ꣳ रराणो व्वीहि मृडी
कर्ठ० सुहवोन ऽएधि स्वाहा ॥ इदमग्निवरुणा
भ्याम् ॥ प्रोक्षणीपात्रेपि प्रक्षिपेत् ॥ ओंअयाश्वाग्न
इति वामदेव ऋषिस्त्रिष्टुप्छन्दोऽग्निर्देवतासर्वप्राय

श्चित्तहोमे विनियोगः ॥ ओं अयाश्चाग्नेस्यनभि
शस्तिपाश्चसत्त्वमित्वमयाऽअसी ॥ अयानोय
ज्ञंवहा स्ययानोधेहिभेषजꣳ० स्वाहा ॥ इदमग्न
ये प्रोक्षणीपात्रेपि० ॥ ओं येतेशतमिति वामदेव
ऋषिस्त्रिष्टुप्छन्दो वरुणः सवितृविष्णुविश्व
देवमरुतः स्वर्क्कादेवताः प्रायश्चित्तहोमे विनियो
गः ॥ ओंयेतेशतं व्वरुणं येसहस्रंयाज्ञियाः पाशा
वितामहान्तः ॥ तेभिर्न्नोऽअद्यसवितोतविष्णु
र्व्विश्वेमुञ्चन्तुमरुतः स्वर्क्काः स्वाहा इदंवरुणा
य सवित्रे विष्णवे विश्वेभ्योदेवेभ्यः मरुद्भ्यः

स्वक्रुंभ्यः प्रोक्षणीपात्रेपि प्रक्षिपेत् ॥ ॐ उदुत्तम-
मितिशुनःशेपऋषिस्त्रिष्टुप्छन्दो वरुणोदेवता पा
शान्मोचने विनियोगः॥ आउँदुत्तमंवरुणपाशम-
स्मदवाधमं विमद्ध्य ँ श्रथाय ॥ अथावयमा-
दित्यव्व्रते तवानागसोऽअदितये स्याम स्वाहा ॥
इदं वरुणाय प्रोक्षणीपात्रेपि प्रक्षिपेत्॥ एताः प्राय
श्चित्तसंज्ञकाः ॥ इतिपञ्चवारुणिहोमः ॥ ❋ ॥ ❋

अथ प्रधानदेवताहोमसूत्राणि ॥ गणेशो भास्करो देवी
शिवो विष्णुश्च पञ्चमः ॥ पञ्चायतननामानः कथिताः पञ्च-
देवताः ॥१॥ विनायकस्तथादुर्गावायुराकाशएवच ॥ न सत्यदस्त्रौ

पंचैते लोकपालाः प्रकीर्तिताः ॥२॥ सूर्यः सोमश्च भौमश्च बुधो
जीवश्च भार्गवः ॥ शनीः राहुश्च केतुश्च कथितात्र नवग्रहाः॥३॥
ईश्वरश्च उमास्कन्दा विष्णुर्ब्रह्मा शचीपतिः ॥ यमः कालश्चित्रगुप्त
इत्येता अधिदेवता ॥ ४ ॥ अग्निरापोधराविष्णुरिन्द्र ऐन्द्री
प्रजापतिः ॥ सर्पा ब्रह्मा क्रमात्प्रोक्ता नव प्रत्यधिदेवताः ॥ ५ ॥
इन्द्राग्नीयमनिर्ऋती वरुणो मरुतो विधुः॥ ईशो ब्रह्मा तथानन्तो
दिक्पालाः परिकीर्त्तिताः ॥ ६ ॥ ध्रुवाद्यष्टवसुज्ञेया धात्रादित्या
स्तु द्वादश । वीरभद्राद्येकादश गौर्यादिमातृषोडश ॥ ७ ॥ आव
हादिमरुत्सप्त विनायक विधिर्हरिः ॥ रुद्रश्चार्कस्तथा प्रोक्तो वन-
स्पतिःक्रमेण हि ८ ॥ चतुःस्वति पयः पञ्च षड्विष्णुर्देवद्वादश ॥
शान्तिर्द्वादश षट्प्राषः षड्वातास्तु क्रमेणहि ॥ ९ ॥ अन
दुत्संज्ञको ज्ञेयो होमकर्मणि वैध्रुवम् ॥ पञ्च भगेन्द्रियाः पञ्चवरुणाः

पंच एवच ॥ १० ॥ गायत्रीचैव सावित्री वाग्देवो गृहमातृका ॥ अन्नपूर्णा महालक्ष्मीर्महारिष्टविनाशिनी ॥ ११ ॥ चण्डी द्यौरा ली विज्ञेया वास्तुभूम्यस्तथैवच ॥ गेडुश्च क्षेत्रपालश्च ग्रामदेवस्ततः परम् ॥ १२ ॥ स्वर्गेन्द्रो वासुकी चैव मित्रलोकस्तथैव च ॥ मान्धाता तीर्थराजश्च व्रतराजस्ततः परम् ॥ १३ ॥ पुर्नदिक्पालका ज्ञेयास्तिथिनक्षत्रयोगकाः ॥ वारश्च करणश्चैव वायुमेघसमुद्रकाः ॥ १४ ॥ नदीष्टकुलदेवाश्च स्थापितादेवताऽक्रमात् । भैरवो भैरवी विन्ध्यवासिनी स्थानदेवताः ॥ १५ ॥ एषोहसर्वदेवेतिशुक्रज्योतिस्तथैव च ॥ पाण्डवाः पितरश्चैव वैश्वानरः क्रमेण च ॥ १६ ॥ पूर्णपात्रं ततो दद्याद्धर्हिर्होमस्ततः परम् ॥ गोभूरत्नहिरण्यानि रौप्यवस्त्राणि चैवहि ॥ १७ ॥ देयानि द्विजमुख्येभ्यो यजमानो विशेषतः ॥ इतिहोम सूत्राणि ॥

अथ प्रधानदेवताहोमः ॥ ओं गणानान्त्वा गणपतिꣳ हवामहे प्रियाणान्त्वा प्रियपतिꣳ हवामहे निधीनान्त्वा निधिपतिꣳ हवामहे व्व सोमम ॥ आहमजानि गर्ब्भधमा त्वमजासि ग र्ब्भधम् ॥ ओं गणपतये स्वाहा * इदंगणपतये

---

* यत्रमंत्रः स्वाहान्तोभवेत्तत्र स्वाहाशब्दो न प्रयोज्यः मंत्रेणैव देवता उक्तत्वात्पुनर्गणपतये स्वाहेति नोच्चारणीयं किन्तु स्वाहान्त मंत्रमुक्त्वा 'इदं गणपतयेनमम, इत्युच्चारःकर्तव्य इति याज्ञिकानां समाचारऽ एवमन्यत्रापि । मंत्रोच्चारणाभावे तु ओं गणपतये स्वाहेति वक्तव्यमेव ॥ यस्मिन्मन्त्रे न पठितःस्वाहाकारा भवेद्यदि। स्वाहान्तेन प्रयोक्तव्यो होमे च प्रणवादिकः॥ इति प्रयोगरत्ने ।

॥१॥ ओं आकृष्णेन रजसा वर्त्तमानो निवेशय
न्नमृतम्मर्त्यञ्च॥ हिरण्ययेन सविता रथेन देवो
याति भुवनानि पश्यन्॥ ओं सूर्याय स्वाहा॥ इ
दं सूर्याय॥२॥ ओं देवीर्द्वार ऽइन्द्रर्ठ० सङ्घाते
व्वीड्वीर्य्यामन्नवर्द्धयन्॥ आवत्सेन तरुणेन
कुमारेण च मीवता पार्व्वाण ꣳ रेणुककाटन्नुद
न्ताव्वसुवने वसुधेयस्य व्यंतु यज॥ ओं देव्यै
स्वाहा॥ इदं देव्यै॥३॥ ओंनमः शंभवाय च मयो
भवाय च नमः शङ्कराय, च मयस्क्कराय च। नमः
[illegible]स्य च शिवतराय च॥ ओं शिवाय स्वाहा॥

इदं शिवाय ॥ अत्र प्रणीतोदकस्पर्शः ॥४॥ ओं
विष्णोरराटमसि विष्णोः श्नप्त्रेस्थो वि-
ष्णोः स्यूरसि व्विष्णोदृंध्रुवोसि ॥ वैष्णव
मसि विष्णवे त्वा ओं विष्णवे स्वाहा ॥
इदं विष्णव ॥५॥ इतिपाञ्चायनाः ॥ अथ पञ्च
लोकपालाः ॥ ओं गणानान्त्वा गणपति ठं०
हवामहे प्प्रियाणान्त्वा प्प्रियपतिठं० हवामहे
निधीनां त्वा निधिपति ꣳ हवामहे व्वसोमम ॥
आहमजानि गर्भधमा त्वमजासि गर्भधम् ।
ओं विनायकाय स्वाहा ॥ इदं विनायकाय ॥६॥

ओं अम्बेऽअम्बिकेम्बालिके नमानयति कश्च
न ॥ ससत्यश्श्वकः सुभद्रिकां काम्पीलवासि
नीम् ॥ ओं दुर्गायै स्वाहा ॥ इदं दुर्गायै ॥ ७ ॥
व्वायो येते सस्त्रिणो रथाशस्ते भिरागहि ॥
नियुत्वान्त्सोम पीतये ॥ ओं वायवे स्वाहा ॥
इदं वायवे ॥ ८ ॥ ओं ऊद्ध्वो ऽअस्य समि-
धो भवन्त्युद्ध्वा शुक्रा शोचीर्ठ० ष्यग्ने द्यु
मत्तमा सुप्रतीकस्य सुनोः ॥ ओं आकाशाय
स्वाहा ॥ इदंमाकाशाय ॥ ९ ॥ ओं आश्श्व

भैषज्येन तेजसे ब्रह्मवर्चसाय सिञ्चामि
सि सरस्वत्यै भैषज्येन वीर्यायान्नाद्याय सिञ्चामि

मि सरस्वत्यै भैषज्येन वीर्यान्नाद्या भिषिञ्चा
मीन्द्रायेन्द्रियेण बलाय श्रियै यशसे भिषि
ञ्चामि ॥ ओं अश्विनिकुमाराभ्यां स्वाहा ॥
इदमश्विनिकुमाराभ्याम् ॥ १० ॥ इति पञ्च
लोकपालाः ॥ अथनवग्रहाः ओं आकृष्णो-
न रजसा व्वर्तमानो निवेशयन्नमृतम्मर्त्यञ्च ॥
हिरण्ययेन सविता रथेन देवो याति भुवनानि
पश्यन् ॥ ओंसूर्यायस्वाहा ॥ इदं सूर्याय ॥ ११ ॥
ओं इमन्देवा ऽअसपत्न्कꣳ सुवध्वम्महते क्ष-
त्राय महते ज्यैष्ठ्याय महते जानराज्यायेन्द्र

स्येन्द्रियाय ॥ इममुष्यपुत्रममुष्यै पुत्रमस्यै
विश ऽएषवोभी राजा सोमोस्माकम्ब्राह्मणा-
नार्ठ० राजा ॥ ओं सोमाय स्वाहा ॥ इदं सोमा
य ॥ १२ ॥ ओं आ निर्म्मूर्द्धा दिवः ककुत्पतिः
पृथिव्या ऽअयम् ॥ अपार्ठ० रेतार्ठ० सि जि
न्वति ॥ ओं भौमाय स्वाहा । इदं भौमाय ॥ १३ ॥
ओं उद्बुद्धयस्वाग्ने प्रतिजागृही त्वमिष्टापूर्तं
सर्ठ० सृजेथा मयञ्च ॥ अस्मि न्त्सधस्थे
ऽअद्ध्युत्तरस्मिन्विश्वेदेवा यजमानश्च सी-
दत ॥ ओं बुधाय स्वाहा ॥ इदं बुधाय ॥ १४ ॥ ओं

बृहस्पतेऽअतियदर्य्यो ऽअर्हाद्द्युमद्विभातिक्रतु
मज्जनेषु ॥ यद्दीदयच्छवसऽऋतप्प्रजातदस्म्मा
सुद्द्रविणन्धेहि चित्रम् उपयामगृहीतोसि
बृहस्पतये त्वैष ते योनिर्बृहस्पतये त्वा ॥ ओं
बृहस्पतये स्वाहा ॥ इदं बृहस्पतये ॥५५॥ ओं
अन्नात्परिश्रुतो रसम्ब्रह्मणा व्व्यपिबत्क्षत्रम्प
यः सोमम्प्रजापतिः ॥ ऋतेन सत्यमिन्द्रियं व्वि
पानर्ठ० शुक्रमन्धस ऽइन्द्रस्येन्द्रियमिदम्पयो
मृतम्मधु ॥ ओं शुक्राय स्वाहा ॥ इदं शुक्राय
॥१६॥शन्नोदेवी रभिष्टय ऽआपी भवन्तु पीतये॥

शंय्यो रभिस्रवन्तु नः ॥ ओंशनैश्चराय स्वाहा
इदं शनैश्चराय ॥१७॥ ओं कयानश्चित्र। ऽआ-
भुवदुती सदावृधः सखा ॥ कया शचिष्ठया वृता।
ओं राहवे स्वाहा ॥ इदं राहवे॥१८॥ ओं केतुङ्कृ
ण्वन्नकेतवे पेशो मय्यृाऽअपेशसे ॥ समुषद्भि
रजायथाः॥ओं केतवे॥स्वाहा॥इदं केतवे ॥१९॥
इतिनवग्रहाः॥अथाऽधिदेवताः ॥ ओं त्र्यंबकं य्य
ऽामहे सुगन्धिम्पुष्टिवर्द्धनम् ॥ उर्व्वारुकमिव ब-
न्धनान्मृत्योर्म्मृक्षीय मामुतात् । त्र्यम्बकं य्य
ऽामहे सुगन्धिम्पतिवेदनम् ॥ उर्व्वारुकमिव बं-

नादितोमुक्तीय मामुतः ॥ ॐ ईश्वराय स्वाहा॥
इदमीश्वराय ॥ अत्र प्रणीतोदकस्पर्शः ॥२०॥
ॐ श्रीश्च ते लक्ष्मीश्च पत्न्यावहोरात्रे पार्श्वे
नक्षत्राणि रूपमश्विनौ व्यात्तम् ॥ इष्णन्निषा
णा मुम्म ऽइषाण सर्व्वलोकम्म ऽइषाण ॥ ॐ
उमायै स्वाहा॥ इदमुमायै ॥२१॥ ॐ यदक्रन्दः
प्रथमञ्जायमान ऽउद्यन्त्समुद्रादुतवा पुरीषात् ॥
श्येनस्यपक्षा हरिणस्यबाहू ऽउपस्तुत्यम्महि
जातन्ते ऽअर्व्वन् ॥ ॐस्कंदाय स्वाहा ॥ इदं
स्कन्दाय ॥२२॥ ॐ विष्णो रराटमसि विष्णोः

श्नप्त्रेस्थो विष्णोः स्यूरसि विष्णो ध्रुवोसि ॥ व्वैष्णावमसि विष्णवे त्वा ॥ ॐ विष्णवे स्वाहा ॥ इदं विष्णवे ॥ २३ ॥ ॐ ब्रह्म यज्ञानं प्रथमम्पुरस्ताद्विशीमतः सुरुचो व्वेन ऽआ-वः ॥ सबुद्ध्न्याऽउपमाऽअस्य व्विष्ठाः सतश्च योनिमसतश्च व्विवः ॥ ॐ ब्रह्मणे स्वाहा ॥ इदं ब्रह्मणे ॥ २४ ॥ ॐ त्रातारमिन्द्रमवितार मिन्द्रꣳ हवे हवे सुहवꣳ शूरमिन्द्रम् ॥ ह्वया मिशक्रं पुरुहूतमिन्द्र ꣳस्वस्तिनो मघवा धा त्विन्द्रः ॥ ॐ इन्द्राय स्वाहा ॥ इदमिन्द्राय ॥ २५ ॥

ॐ यमाय त्वा मखाय त्वा सूर्यस्य त्वा तपसे ॥
देवस्त्वा सविता मध्वानक्तु पृथिव्या सꣳ०
स्पृसस्पाहि ॥ अर्चिरसि शोचिरसि तपोसि ॥
ॐयमाय स्वाहा ॥ इदं यमाय ॥ अत्र प्रणी-
तोदकस्पर्शः* ॥२६॥ ओं कार्षिरसि समुद्रस्य
त्वा क्षित्या ऽउन्नयामि॥ समापो ऽअद्भिरग्मत
समोषधीभिरोषधीः ॥ ओं कालाय स्वाहा ॥
इदं कालाय ॥ अत्र प्रणीतोदकस्पर्शः ॥२७॥

---

* रौद्रन्तु राक्षसंपित्र्य-मासुर चाभिचारिकम् ।
उक्त्वामन्त्र स्पृशेदाप आलभ्यात्मानमेवच इति कर्मप्रदीपे॥

ओं इन्धानास्त्वा शतर्ठ० हिमा द्युमन्तर्ठ० समिधीमहि ॥ व्वयस्वन्तो व्वयस्कृतर्ठ० सहस्वन्तः सहस्कृतम् ॥ अग्ग्ने सपत्न्कदम्भनमदब्ब्धासो ऽअदाब्भ्यम् ॥ चित्रावसोः स्वस्ति ते पारमशीय ॥ ओं चित्रगुप्ताय स्वाहा ॥ इदं चित्रगुप्ताय ॥ अत्र प्रणीतोदक स्पर्शः ॥ ॥२८॥ इत्यधि देवता ॥ अथप्रत्यधिदेवताः ॥ ओं अग्निन्दूतम्पूरो दधे हव्व्यवाहमुपब्रुवे॥ देवाँ॥ऽआसादयादिह॥ओंअ नये स्वाहा॥इदमग्नयो २९ ओं अप्स्वग्ग्ने सधिष्ट्टवसौषधीरनुरुद्ध्य

स। गन्मे सञ्जायसे पुनः॥ ओं अद्भ्यःस्वाहा॥
इदमद्भ्यः॥३०॥ ओं स्योनापृथिवि नो भवान्नृ
क्षरा निवेशनी॥ यच्छानः शर्म्म सप्रथाः॥
ओं भूम्यै स्वाहा इदं भूम्यै॥३१॥ ओं इदं
विष्णु र्विचक्रमे त्रेधा निदधे पदम्॥ समूढमस्य
पा ँसुरे स्वाहा॥ ओं विष्णवे स्वाहा॥
इदं विष्णवे॥३२॥ ओं सजोषा ऽइन्द्रः
सगणो मरुद्भिः सोमम्पिव बृत्रहा शूरविद्धा॥ जहिशत्रुँ रपमृधो नुदस्वाहाभयङ्कृणुहि
विश्वतो नः॥ उपयामगृहीतोसीन्द्राय त्वा

मरुत्वत ऽएषते योनिरिन्द्राय त्वा मरुत्वते ॥ ओंइन्द्राय स्वाहा ॥इदमिन्दाय ॥३३॥ ओं आदित्यै रास्नासीन्द्राण्या ऽउष्णीषः॥ पूषासि घर्म्माय दीष्ट्व ॥ ओं इन्द्राण्यैस्वाहा ॥ इदमिन्द्राण्यै ॥३४॥ ओं प्रजापतेन त्वदेतान्न्यन्न्यो व्विश्श्वा रूपाणि परिता व्बभूव ॥ यत्कामास्ते जुहुमस्तन्नो ऽअस्तु व्वयर्ठ० स्याम पतयोरयीणा र्ठ० स्वाहा ॥ ओं प्रजापतये स्वाहा ॥ इदंप्रजापतये ॥३५॥ ओं नमोस्तु सर्प्पेभ्यो ये के च पृथिवीमनु ॥ ये ऽअन्तरिक्षे

ये दिवि तेभ्यः सर्पेभ्यो नमः ॥ ओं सर्पे
भ्यः स्वाहा ॥ इदं सर्पेभ्यः ॥ ३६ ॥ ओं ब्रह्म
जज्ञानम्प्रथमम्पुरस्ताद्विसीमतः सुरुचो व्वेन
ऽआवः । सबुध्न्या ऽउपमा ऽअस्य व्विष्ठाः सत
श्च योनिमसतश्च व्विवः ॥ ओं ब्रह्मणे
स्वाहा इदं ब्रह्मणे ॥३७॥ ओं त्रातारमिन्द्रमवि
तारमिन्द्रꣳ० हवे हवे सुहवꣳ० शूरमिन्द्रम् ॥
ह्वयामि शक्रम्पुरुहूतमिन्द्र ꣳ स्वस्ति नो मघ
वा धात्विन्द्रः ओं इन्द्राय स्वाहा इदमि-
न्द्राय ॥ ३८॥ ओं अग्निन्दूतम्पुरो दधे हव्य

वाहमुपब्रुवे ॥ देवा २॥ ऽआसादया दिह ॥ ओं अग्नये स्वहा ॥ इदमग्नये ॥ ३९ ॥ ओं यमाय त्वा मखाय त्वा सूर्य्यस्य त्वा तपसे। देवस्त्वा सवितामध्वानवतु पृथिव्याः सꣳ स्पृशस्पा हि ॥ अर्चिरसि शोचिरसि तपोसि ॥ ओं यमाय स्वहा॥ इदं यमाय ॥ अत्रप्रणीतोदकस्पर्शः।४०। ओं असुन्नन्तमयजमानमिच्छ स्तेनस्येत्या मन्विहि तस्करस्य ॥ अन्यमस्मदिच्छ सा तऽ इत्या नमो देवि निर्ऋते तुभ्यमस्तु ॥ ओं निर्ऋतयेस्वाहा ॥ इदं निर्ऋतये ॥ अत्र प्रणीतो

५२

 ओंव्वरुणास्योत्तम्भनमसि व्वरुणस्य स्कम्भसर्ज्जनी स्थो व्वरुणस्य ऽऋतसदन्यसि व्वरुणस्य ऽऋतसदनमसि व्वरुणस्य ऽऋतसदनमासीद ॥ ओं वरुणाय स्वाहा ॥ इदं वरुणाय ॥ ४२ ॥ ओं व्वायो येतेसहस्त्रिणो रथासस्ये भिरागहि ॥ नियुत्वात्सोम पीतये ॥ ओं वायवे स्वाहा ॥ इदं वायवे ॥ ४३ ॥ ओं सोमो धेनु ँसोमो ऽअर्व्वन्तमाशुँ० सोमो व्वीरङ्कर्म्मण्यन्ददाति। सादन्यं व्विदत्थ्यर्थ० सभेयम्पितृश्श्रवणं य्यो

ददाशस्मै ॥ ओंसोमाय स्वाहा इदं सोमाय ॥ ४४ ॥ ओं तमीशानञ्जगतस्तस्थुषस्पतिन्धियञ्जिन्वमवसे हूमहे व्वयम् ॥ पूषा नो यथा व्वेद सामसद्वृधे रक्षिता पायुरदब्धः स्वस्तये ॥ ओं ईशानाय स्वाहा ॥ इदमाशीनाय ॥ अत्रप्राणोदक स्पर्शः ॥ ४५ ॥ ओं ब्रह्म यज्ञानम्प्रथमम्पुरस्ताद्विशीमतः सुरुचो व्वेन ऽआवः ॥ सबुध्न्या ऽउपमा ऽअस्यव्विष्ठाः शतञ्च योनिमशतञ्च व्विवः ॥ ओं ब्रह्मणे स्वाहा इदं ब्रह्मणे ॥ ४६ ॥ ओं सहस्रशीर्षापुरुषः सहस्राक्षः सह-

...सहस्राक्षः सह-
स्रपात् सभूमिꣳ० सव्वतस्प्पृत्वात्यतिष्ठद्दशा
ङ्गुलम्॥ ओं अनन्ताय स्वाहा॥ इदमनन्ताय
॥४७॥ इति दिक्पालाः ॥ अथाऽष्टवसवः ॥
ओं सुगा वो देवाः सदनाऽ अकर्मय ऽआजिग्मे-
दꣳ० सवनञ्जुषाणाः ॥ भरमाणा व्वहमाना
हवीꣳ० ष्यस्मे धत्त व्वसवो व्वसूनी स्वाहा॥ ओं
ध्रुवाद्यय्टवसुभ्यः स्वाहा ॥ इदं ध्रुवाद्यष्टवसुभ्यः
॥५५॥ अथद्वादशादित्याः॥ ओंयज्ञो देवानाम्प्र
त्येति सुम्म्नमादित्यासो ॥ भवता मृडयन्तः ॥
आ वोर्व्वाची सुमतिर्व्ववृत्यादꣳ० होश्चिद्या

व्वरिवोवित्तरासदादित्येभ्य स्त्वा । ओं धात्रा
दिद्वादशादित्येभ्यः स्वाहा ॥ इदं धात्रादिद्वाद-
शादित्यभ्यः ॥ ६७ ॥ अथैकादक्षरुद्राः ॥ ओं य
एतावन्तश्च भूयाठ० सश्च दिशो रुद्रा विवतस्थि-
रे ॥ तेषाठ० सहस्रयोजने वधन्वानि तन्मसि ।
ओंवीरभद्राद्येकादरुद्रेभ्यः स्वाहा ॥ इदं वीरभ
द्राद्येकादशरुद्रेभ्यः ॥ अत्र प्रणीतोदकस्पर्शः
॥ ७८ ॥ अथषोडशमातरः ओं गौरीमिमा
सलिलप्सि तक्षत्येकपदी द्विपदी त्रिपदी सा
चतुष्पदी ॥ अष्टापदी नवपदी बभूविषि सहस्रा

...तु ... ॥ अष्टापदी नवपदी वभूवुषि सहस्रा
क्षरा परमे व्व्योमन् ॥ ओं गौर्यादिषोडषमातृभ्यः
स्वाहा । इदं गौर्य्यादिषोडशमातृभ्यः ॥ ९४ ॥
अथसप्तमरुतः ॥ ओं मरुतो यस्यहि क्षये
पाथदिवो व्विमहसः ॥ स सुगोपातमो जनः ॥
ओं आवाहादिसप्तमरुद्भ्यः स्वाहा ॥ इदमा
वाहादि सप्तमरुद्भ्यः ॥१०१॥ अथविनायका
दिष्ट ॥ ओंगणानान्त्वा गणपतिꣳ हवामहे
प्प्रियाणान्त्वा प्प्रिपतिꣳ हवामहे निधीना-
न्त्वा निधिपतिꣳ हवामहे व्वसोमम ॥ आहम-
जानि गब्भर्धमा त्वमजासि गब्भर्धम् ॥ ओंवि-

नायकाय स्वाहा ॥ इदं विनाकाय ॥१०२॥ ओं ब्रह्म यज्ञानम्प्रथम्पुरस्ताद्द्विशीमतः सुरुचो व्वेनऽआवः ॥ सबुन्ध्याऽउपमाऽअस्य व्विष्ठाः शतश्च योनिमःशतश्च व्विवः ॥ ओं ब्रह्मणे स्वाहा॥ इदं ब्रह्मणे ॥१०३॥ ओंव्विष्णोरराटमसि व्विष्णोः श्नप्त्रेस्थो व्विष्णोः स्यूरसि विष्णोर्द्ध्रुवोसि व्वैष्णवमसि व्विष्णवे त्वा ॥ ओं विष्णवे स्वाहा ॥ इदं विष्णवे १०४ ओं मा नस्तोके तनये मा न ऽआयुषि मा नो गोषु मा नो ऽअश्वेषु रीरिषः ॥ मा नो व्वीरान् रुद्र

भामिनो व्वधीर्हविष्म्मन्तः सदामित्वा हवामहे ॥
ओं रुद्राय स्वाहा । इदं रुद्राय ॥ अत्र
प्रणीतोदकस्पर्शः ॥ १५ ॥ ओं अग्निरश्मिज
न्न्मना जातवेदा घृतम्मे चक्षुरमृतम्म ऽआ
सन् ॥ अर्क्कस्त्रिधातू रजसो व्विमानोजस्त्रो
घर्मो हविरस्मि नाम ओं अर्काय स्वाहा ।
इदमर्काय ॥ १०६ ॥ ओं वनस्पते वीड्वङ्गो हि
भूयाऽअस्म्मत्सखा प्प्रतरणः सुवीरः ॥ गोभि
सन्नद्धो ऽअसिव्वीडयस्वास्त्थाता ते जयतु जे
त्वानि ॥ ओं वनस्पतये स्वाहा ॥ इदं वनस्प-

तये ॥ १०७॥ अत्र विशेषोद्देश्याऽभिमतं कर्म कृत्वा तत्पश्चदेतदुत्तरं कर्म कुर्वन्ति ॥

इति श्रीटीकाराम धनञ्जय संशोधितायामग्नि-
स्थापनायां पूर्वार्द्धं समाप्तम् ❀ ॥

अथ चतुःस्वस्त्यादेयः ॥

ओं स्वास्ति न ऽइन्द्रो व्वृद्धश्रवाः स्वस्ति नः पूषा विश्ववेदाः । स्वस्तिनस्तार्क्ष्यो ऽअरिष्टनेमिः ऽस्वस्तिनो बृहस्पतिर्द्दधातु ॥ ओं चतुस्वस्तिभ्यः स्वाहा ॥ इदं चतुस्वस्तिभ्यः ॥१॥ॐ पयः पृथिव्व्यां पयऽओषधीषुपयो दिव्यन्तरिक्षे पयोधाः॥ पयस्वतीः प्रदिशः सन्तु मह्यम्॥ॐ पयःपञ्चभ्यःस्वाहा॥इदं पयः पञ्चभ्यः२ व्विष्णोरराटमसिव्विष्णोः श्नप्त्रेस्थो व्विष्णोः स्यूरसि व्विष्णोर्द्ध्रुवोसि ॥ व्वैष्णव

वमासि व्विष्णवे त्वा ॥ ॐ षड्विष्णुभ्यः स्वा
हा ॥ इदंषड्विष्णुभ्यः ॥३॥ ॐ अग्निर्द्देवता
व्वातो देवता सूय्यर्ो देवता चंद्रमा देवता व्वस
वो देवता रुद्रो देवताऽऽदित्या देवता मरुतो देव
ता व्विश्वेदेवा देवता बृहस्प्पतिर्द्देवतेन्द्रो देव
ता व्वरुणो देवता ॥ ओं द्वादशदेवेभ्यः स्वा
हा ॥ इदं द्वादशदेवेभ्यः ॥४॥ ओं द्यौः शांति
रन्तरिक्षꣳ शान्तिः ॥ पृथिवी शान्तिरापः शा
न्ति रोषध्धयः शान्तिः ॥ व्वनस्पतयः शांतिर्व्विव
श्वेदेवाः शान्तिर्ब्बह्मशान्तिः सर्व्वꣳ शान्तिः

शान्तिरवशान्तिः सोमा शान्तिरधि ॥ ओं द्वाद
शशान्तिभ्यः स्वाहा ॥ इदं द्वादशशान्तिभ्यः
॥ ५ ॥ ओं प्रातरग्निम्प्रातरिन्द्रꣳ हवामहे
प्रातर्म्मित्रावरुणा प्रातरश्विना ॥ प्रातर्भ
गम्पूषणम्ब्रह्मणस्पतिम्प्रातः सोममुत रुद्र
ꣳ हुवेम ॥ ओंषट्प्रातर्भ्यः स्वाहा ॥ इदं षट्
प्रातर्भ्यः ॥ ६ ॥ ओंसमुद्राय त्वा वातायं
स्वाहा शरीराय त्वा वातायं स्वाहाऽनाधृ
ष्याय त्वा वातायं स्वाहा प्रतिधृष्याय त्वा
वातायं स्वाहाऽवस्यवे त्वा वाताय स्वाहा

शिमिदाय त्वा व्वाताय स्वाहा ॥ ओंषड्वातेभ्यः स्वाहा ॥ इदं षड्वातेभ्यः ॥ ७ ॥ ओं अनड्वान्व्वयः पङ्क्तिश्छन्दो धेनुर्व्वयो जगतीच्छन्दस्त्र्यविर्व्वयस्त्रिष्टुप्छन्दो दित्यवाड्वयो विराट्छन्दः पञ्चाविर्व्वयो गायत्रीछन्दस्त्रिवत्सो व्वय ऽउष्णिक्छन्दस्तुर्य्यवाड्वयोनुष्टुप्छन्दो लोकन्ताऽइंद्रम् ॥ ओं त्र्यनडुद्भ्यः स्वाहा इदं त्र्यनडुद्भ्यः ॥ ८ ॥ ओं भग ऽएव भगवां २ ॥ अस्तुदेवा स्तेनव्वयम्भगवन्तः स्याम ॥ तं त्वभग सर्व्व ऽईज्जोहवीति स नो भग पुर ऽएता

भवेह ॥ ओंपञ्चभगेभ्यः स्वाहा ॥ इदं पञ्च
भगेभ्यः ॥ ९ ॥ ओंप्राणाय स्वाहा पानाय
स्वाहा व्यानाय स्वाहा चक्षुषे स्वाहा श्रोत्राय
स्वाहा वाचे स्वाहा मनसे स्वाहाः ॥ ओं
पञ्चेन्द्रियभ्यः स्वाहा ॥ इदं पंचेन्द्रियभ्य
॥ १० ॥ ओं वरुणस्योत्तम्भनमसि वरुणस्य
स्कम्भसर्ज्जनी स्थो वरुणस्य ऽऋतसद-
न्यसि वरुणस्य ऽऋतसदनमसि वरुणस्य
ऽऋतसदनमासीद ॥ ॐ पंचवरुणेभ्यः स्वाहा ॥
इदं पंचवरुणेभ्यः ॥ ११ ॥ ओं गायत्री त्रिष्टु-

प्जगत्यनुष्टुप्पङ्क्त्यासह ॥ बृहत्युष्णिहा
ककुप्सूचीभिः शम्म्यन्तुत्वा। ओं गायत्र्यै स्वा-
हा॥ इदं गायत्र्यै ॥ १२॥ ओं उपयामगृहीतो
सि सावित्रो सि च नोधाश्च नो धा ऽआसि
चनो मयि धेहि ॥ जिन्व यज्ञञ्जिन्व यज्ञपतिं
भगाय देवाय त्वा सवित्रे ॥ ओं सावित्र्यै
स्वाहा॥ इदं सावित्र्यै ॥ १३॥ ओं सरस्व-
ती योन्न्याङ्गर्भमन्तरश्विभ्याम्पत्नी सु-
कृतं बिभर्ति ॥ अपाठ० रसेन व्वरुणो न सा
म्नेन्द्रर्ठ० श्रियै जनय न्नप्सु राजा ॥ ओं

सरस्वत्यै स्वाहा ॥ इदं सरस्वत्यै ॥ १४ ॥ ओं गृहा मा विभीत मा वेपद्ध्वमूर्ज्जम्बिभ्रत ऽएमासि ॥ ऊर्ज्जम्बिभ्रद्द्वः सुमना सुमेधा गृहानाऽमि मनसा मोदमानः ॥ ओं गृहमात्रे स्वाहा ॥ इदं गृहमात्रे ॥ १५ ॥ ओं अन्न पतेन्नस्यनो देह्यनमीवस्य शुष्मिणः ॥ प्रप्रदातारन्तारिष ऽऊर्ज्जन्नो धेहि द्विपदे चतुष्पदे ॥ ओं अन्नपूर्णायै स्वाहा ॥ इदमन्नपूर्णायै ॥ १६ ॥ ओं श्रीश्च ते लक्ष्मीश्च पत्न्यावहोरात्रे पार्श्वेनक्षत्राणि रूप

माश्विनौ व्व्यात्तम् । इष्णन्निषाणा मुम्म ऽइषाण सर्व्वलोकम्म ऽइषाण ॥ ओं महाल-
क्ष्म्यै स्वाहा ॥ इदं महालक्ष्म्यै ॥ १७ ॥ ओं देवी
द्वार ऽइन्द्रर्ठ० सङ्घाते व्वीड्वीर्य्यामन्न वर्द्ध-
यन् ॥ आवत्सेन तरुणेन कुमारेण च मीवता
पार्वाणर्ठ० रेणुककाटन्नुदन्तां व्वसुवने व्वसुधे
यस्य व्व्यन्तु यज ॥ ओं महारिष्टविनाशिन्यै
स्वाहा ॥ इदं महारिष्टविनाशिन्यै ॥ १८ ॥ ओं
अम्बे ऽअम्बिकेम्बालिके नमानयति कश्चन ॥
ससस्त्यश्वकः सुभद्रिकां काम्पीलवासिन्यै-

म् ॥ ओं चण्डयै स्वाहा ॥ इदं चण्डयै ॥१९॥
ॐ घोरासीत्पूर्व्वचित्तिरश्व ऽआसीद्बृहद्ध
यः ॥ अविरासीत्पिलिप्पिला रात्रिरासीत्पि
शङ्गिला ॥ ओं घौरात्यै स्वाहा ॥ इदं घौरात्यै
॥ २० ॥ ओंव्वसोः पवित्रमसि शतधारं व्वसोः
पवित्रमसि सहस्रधारम्॥देवस्त्वा सविता पुना
तु व्वसोःपवित्रेण शतधारेण सुप्वा कामधुक्षः॥
ओं वास्तुदेवाय स्वाहा ॥ इदं वास्तदेवाय॥२१॥
ओं भूम्म्याऽआखूनालभतेन्तरिक्षाय पाङ्क्ता
न् दिवेकशान् दिग्भ्यो नकुलान्व्वभ्रुकानवा

न्तरदिशाभ्यः ॥ ओंभूमिदेवाय स्वाहा । इदं भूमिदेवाय ॥ २२ ॥ ओं नमः शम्भवाय च मयोभवाय च नमः शङ्कराय च मयस्कराय च नमः शिवाय च शिवतराय च ॥ ओं गैडुदेवाय स्वाहा ॥ इदं गैडुदेवाय ॥ २३ ॥ ओं क्षत्रस्य योनिरसि क्षत्रस्य नाभिरसि ॥ मा त्वा हिर्ठ० सीन्मा माहिर्ठ०सीः॥ओं क्षेत्रपालाय स्वाहा॥ इदं क्षेत्रपालाय ॥२४॥ ओं यदग्रामे यदरण्ये यत्सभायां यदिन्द्रिये ॥ यदेनश्च कृमाव्वय मिदन्तदवयजामहे स्वाहा ॥ ओं ग्रामदेवाय

स्वाहा ॥ इदं ग्रामदेवाय ॥ २५ ॥ ओं त्रातारमिन्द्रमवितारमिन्द्रꣳ हवे हवे सुहवꣳ शूरमिन्द्रम् ॥ ह्वयामि शक्रम्पुरुहूतमिन्द्रꣳ स्वस्ति नो मघवाधात्विन्द्रः ॥ ओं स्वर्गेन्द्राय स्वाहा । इदं स्वर्गेन्द्राय ॥ २६ ॥ ओं नमोस्तु सर्पेभ्यो ये के च पृथिवी मनु ॥ ये ऽअन्तरिक्षे ये दिवि तेभ्यः सर्पेभ्यो नमः ॥ ओंपातालवासुकये स्वाहा ॥ इदम्पातालवासुकिभ्यः ॥ २७ ॥ ओं मित्रोन ऽएहिसुमित्रध ऽइन्द्र स्योरुमाविश दक्षिणामुशन्नुशन्त ꣳ स्योनः

स्योनम् ॥ स्वान व्भ्राजाङ्घारे वम्भारे हस्त
सुहस्तकृशानवेते वः सोमक्रयणास्तान्रक्षद्ध्व
म्मावो दभन् ॥ ओं मित्र लोकाय स्वाहा ॥ इदं
मित्रलोकाय ॥ २८ ॥ ओं राजन्तमध्वरा
णाङ्गोपा मृतस्य दीदिविम् ॥ व्वर्द्धमानठ०
स्वेदमे ॥ मान्धात्रे स्वाहा ॥ इदं मांधात्रे ॥२९॥
ओंये तीर्थानि प्रचरन्ति सृकाहस्ता निषङ्गे
णः ॥ तेषार्ठ० सहस्रयोजनेवधन्वानि तन्म
सि ॥ ॐ तीर्थराजाय स्वाहा ॥ इदं तीर्थराजाय
॥ ३० ॥ ओं व्रतेन दिक्षामाप्नोतिदीक्षयाप्नोति

दक्षिणाम् ॥ दक्षिणा श्रद्धामाप्नोति श्रद्ध
या सत्यमाप्यते ओं व्रतराजाय स्वाहा ॥
इदं व्रतराजाय ॥ ३१ ॥ ओं प्राच्यै दिशे
स्वाहार्व्वाच्यै दिशे स्वाहा दक्षिणायै दिशे
स्वाहार्व्वाच्यै दिशे स्वाहा प्रतीच्यै दिशे
स्वाहार्वाच्यै दिशे स्वाहोदीच्यै दिशे स्वाहा
वाच्यै दिशेस्वाहोर्ध्वायै दिशे स्वाहार्व्वा-
च्यै दिशे स्वाहार्वाच्यै दिशे स्वाहार्वाच्यै
दिशेस्वाहा ॥ ओं पुनर्दिक्पालेभ्य स्वाहा ॥
इदं पुनर्दिक्पालेभ्यः ॥ ३२ ॥ ओं अ-

ग्ने पत्नतिर्वायोर्नियत्नाति रिन्द्रस्य तृतीया सो
मस्य चतुर्थादित्यै पञ्चमीन्द्राण्यैषष्ठी मरुता
ठ० सप्तमी बृहस्पतेरष्टम्म्यर्य्यम्णो नवमी
धातुर्दशमीन्द्रस्यैकादशी ब्वरुणास्य द्वादशी
यमस्य त्रयोदशी ॥ ओं तिथिभ्यः स्वाहा ॥
इदं तिथिभ्यः ॥ ३३ ॥ ओंनक्षत्रेब्भ्यःस्वाहा
नक्षत्रियेभ्यः स्वाहा होरात्रेब्भ्यः स्वाहा र्द्ध
मासेब्भ्यः स्वाहा मासेभ्यः स्वाहा ऋतुब्भ्यः
स्वाहार्त्तवेभ्यः स्वाहा संवत्सराय स्वाहा द्या
वापृथिवीब्भ्यार्ठ० स्वाहा चन्द्राय स्वाहा

सूर्य्याय स्वाहा रश्मिभ्य स्वाहा वसुभ्यः स्वाहा रुद्रेभ्यः स्वाहा दितेभ्यः स्वाहा मरुद्भ्यः स्वाहा विश्वेभ्यः देवेभ्यः स्वाहा मूलेभ्यः स्वाहा शाखाभ्यः स्वाहा वनस्पतिभ्यः स्वाहा पुष्पेभ्यः स्वाहा फलेभ्यः स्वाहौषधीभ्यः स्वाहा ॥ ओंनक्षत्रेभ्यः स्वाहा ॥ इदं नक्षत्रेभ्य ॥ ३४ ॥ ओं योगे योगे तवः स्तरं वाजे वाजे हवामहे ॥ सखाय ऽइन्द्र मूतये ॥ ओंयोगेभ्यः स्वाहा ॥ इदं योगेभ्यः ॥ ॥ ३५ ॥ ॐ आदित्यङ्गर्भम्पयसामङ्-

ग्धिसहस्रस्य प्रतिमां व्विश्श्वरूपम् ॥ परिवृङ्
ग्धि हरसा माभिमर्ठ० स्थाः शतायुषङ्कृणुहि
चीयमानः ॥ ओं वारेभ्यः स्वाहा ॥ इदं वारेभ्यः
॥ ३६ ॥ ओंभद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवा
भद्रम्पश्येमा क्षभिर्य्यजत्राः ॥ स्थिरैरङ्गै
स्तुष्टुवा ꣳ सस्तनूभि र्व्यशेमहि देवहितं
यदायुः ॥ ओं करणेभ्यः स्वाहा ॥ इदं
करणेभ्यः स्वाहा ॥ ३७ ॥ व्वायो ये ते स-
हस्रिणो रथासस्ते भिरागहि ॥ नियुत्वा-
न्त्सोम पीतये ॥ ओंवातेभ्यः स्वाहा

इदं वातेभ्यः ॥ ३८ ॥ ओंव्वाताय स्वाहा धूमाय स्वाहाभ्राय स्वाहा विद्योतमानाय स्वाहा स्तनयते स्वाहास्फुर्ज्जते स्वाहा व्वर्षते स्वाहा वंवर्षतेस्वाहोग्रं वर्षते स्वाहा शीघ्रं वर्षते स्वाहोद्गृह्णते स्वाहोद्गृहीताय स्वाहा प्रुष्णते स्वाहा शीकायते स्वहाप्रुष्वाभ्यः स्वाहा ह्रादिनीभ्यः स्वाहा नीहाराय स्वाहा ॥ ओंमेघेभ्यःस्वाहा॥इदं मेघेभ्यः ॥३९॥ ओंसमुद्रंगच्छ स्वाहान्तरिक्षङ्गच्छ स्वाहा देवठ० सवितारं गच्छ स्वाहा मित्रावरुणौ गच्छ स्वाहा

होरात्रे गच्छ स्वाहा छन्दार्ठ० सि गच्छ स्वाहा
द्यावा पृथिवी गच्छ स्वाहा यज्ञं गच्छ स्वा
हा सोमङ्गच्छ स्वाहा दिव्यन्नभो गच्छ स्वा
हाग्निं न्वैश्श्वानरङ्गच्छ स्वाहा मनो मे हार्दि
यच्छ दिवन्तेधूमो गच्छतु स्वर्ज्ज्योतिः पृथिवी-
म्भस्मना पृण स्वाहा ॥ ओंसमुद्रेभ्यः स्वाहा ।
इदं समुद्रेभ्यः ॥४०॥ ओं नदीभ्यः पौञ्जिष्ठ
मृत्तीकाभ्यो नैषादम्पुरुषव्याघ्राय दुर्म्मदं
गन्धर्व्वाप्सरोभ्यो व्रात्यम्प्रयुग्भ्य ऽउन्मत्तर्ठ०
सर्प्पदेवजनेभ्यो प्रतिपदमयेभ्यः कितवमार्य्यु

तायाऽअकितवं पिशाचेभ्यो विदलकारीं व्या
तुधानेभ्य; कण्टकीकारीम् ॥ ओं नदीभ्यः स्वा
हा ॥ इदं नदीभ्यः ॥४१॥ ओं इष्टो यज्ञो भृगुभि
राशीर्द्वा व्वसुभिः ॥ तस्य न ऽइष्टस्य प्रीतस्य
द्रविण हागमेः ॥ ओं दृष्टदेवाय स्वाहा ॥ इद
मिष्टदेवाय ॥ ४२ ॥ ओं कुलायिनी घृतवती
पुरन्धिः स्योने सीद सदने पृथिव्याः ॥ अभित्वा
रुद्द्रा व्वसवो गृणन्त्विमा ब्रह्मपिपिहि सौभगा
याश्विनाध्वर्य्यू सादयतामिह त्वा ॥ ओं कुल
देवाय स्वाहा इदं कुलदेवाय ॥४३॥ यत्रस्थापि

तो थो देवस्तत्तन्मन्त्रेण होमयेत् ॥ ओंनमः शम्भदाय च मयोभवाय च नमः शंकराय च मयस्कराय च नमः शिवाय च शिवतराय च ॥ ओं भैरवाय स्वाहा ॥ इदं भैरवाय ॥४४॥ ओं देवीर्द्वार ऽइन्द्रर्ठ० सङ्घाते व्वीड्वीर्य्यामन्नवर्द्धयन् ॥ आवत्सेन तरुणेन कुमारेण च मीवता पार्व्वाणर्ठ० रेणुककाटन्नुदन्तां व्वसुवने व्वसुधेयस्य व्वयन्तु यज ॥ ओं भैरव्यै स्वाहा ॥ इदं भैरव्यै ॥ ४५ ॥ ओं अम्बेऽअम्बिकेम्बालिके नमानयति कश्चन ॥ ससस्त्यश्वकः सुभद्रिकां

का काम्पाल वासिनीम् ॥ ओं विन्ध्यवासिन्यै स्वाहा ॥ इदंविन्ध्यवासिन्यै ॥४६॥ यत्रस्थान विशेषऽधिष्ठितो या देवो देवी वा तत्तन्मन्त्रेण होमयेत् ॥ तत एषो ह देव इतिसर्वदेवम् ॥ ॐ एषो ह देवः प्रदिशो न सर्वाः पूर्व्वोह जातःसऽउगर्भेऽअन्तः ॥ सऽएवजातः सजनिष्यमाणःप्रत्यङ्जनास्तिष्ठति सर्व्वतो मुखः ॥ ओं सर्वेभ्यो देवेभ्यः स्वाहा ॥ इदं सर्वभ्यो देवेभ्यः ॥४७॥ शुक्रज्योतिरिति सर्वहोमपूरणार्थम् ॥ ओं शुक्रज्योतिश्च चित्रज्योतिश्च सत्यज्योयिश्च

ज्योतिष्मांश्च शुक्रश्चऽऋतपाश्चात्यर्ठ०हा ॥ स्वाहा । इदं सर्व पूरणाय ॥ ४८ ॥ ओंराज न्तमद्ध्वराणाङ्गोपा मृतस्य दीदिविम् ॥ व-र्द्धमानर्ठ०स्वेदमे ॥ ओंपञ्चपाण्डवेभ्यः स्वा-हा ॥ इदं पञ्चपाण्डवेभ्य ॥ ४९ ॥ ॐ उग्र-श्च भीमश्च ध्वान्तश्च धुनिश्च ॥ सासह्वाँश्चा भियुग्वाच क्षिप्तिः ॥ ओं भीमसेनाय स्वा-हा ॥ इदं भीमसेनाय ॥ ५० ॥ ओं पितृभ्यः स्वधायिभ्यः स्वधा नमः पितामहेभ्यः स्व-धायिभ्यः स्वधा नमः प्रपितामहेभ्यः स्वधा-

यिभ्यः स्वधा नमः ॥ अत्तान्पितरोमीमदन्त पितरोतीतृपन्तपितरः पितरः शुन्धध्वम् ॥ ॐ पितृभ्यः स्वाहा ॥ इदं पितृभ्यः । अत्रप्रणीतोदकस्पर्शः ॥ ॥५१॥ ततः कण्डिकात्रयेण वैश्वानरम् ॥ ओं ऋतावानं वैश्वानरमृतस्य ज्योतिषस्पतिम् ॥ अजस्रदुःघर्मंमीमहे । उपयागृहीतोसि व्वैश्वानरायत्वैष त योनिर्वैश्वानराय त्वा ॥ ओं वैश्वानराय स्वाहा ॥ इदं वैश्वानराय ॥५२॥ ओं व्वैश्श्वानरस्य सुमतौ स्याम राजा हि कम्भुकवनानामभि श्श्रीः ॥

इतो जातो विश्वामिदं विचष्ट्टे वैश्वानरो
यतते सूर्य्येण ॥ उपयामगृहीतोसि वैश्वान
रायत्वैष ते योनिर्वैश्वानराय त्वा ॥ ओं वै
श्वानराय स्वाहा ॥ इदं वैश्वानराय ॥ ५३ ॥
ओं वैश्वानरोन ऽऊतय ऽआप्रयातु परावतः
अग्निरुक्थ्येन वाहसा ॥ उपयामगृहीतोसि
वैश्वानरायत्वैष ते योनिर्वैश्वानराय त्वा ॥
ओं वैश्वानराय स्वाहा ॥ इदं वैश्वानराय ॥
॥५४॥इति॥ ओं आकाशे यानि तीर्थानि या
नि तीर्थानि भूतले ॥ पाताल यानि तीर्थानि

सर्वतीर्थ नमोस्तु ते स्वाहा ॥ ५५ ॥ ओं आ-
काशे ये च देवाश्च ये देवाः सन्ति भूतले ॥
पाताले सन्ति ये देवाः सर्वदेव नमोस्तु ते
स्वाहा ॥५६॥ ॐ आकाश यानिलिंगानि यानि
लिंगानि भुतले ॥ पाताले यानि लिंगानि तानि
लिंग नमोस्तुते स्वाहा ॥ ५७ ॥ ततोमहाव्या-
हृतिहोमादि प्रजापतिहोमान्तमुत्तराङ्गहोमं
कुर्यात् ॥ तद्यथा ॥ ॐ महाव्याहृतीनाम्प्रजा
पतिर्ऋषिरग्निवायुसूर्य्या देवता गायत्र्युष्णि
गनुष्टुप्छन्दां स्यग्न्याधानेविनियोगः ॥ ॐ

भूः स्वाहा ॥ इदमग्नये प्रोक्षणीपात्रेपि० ॥ ओं स्वः स्वाहा इदं सूर्य्याय प्रोक्षणीपात्रेपि ॥ एतामहाव्याहृतयः ॥ ओं त्वन्नो ऽअग्न ऽइति वामदेवऋषिरग्नीवरुणौ देवते त्रिष्टुप्छन्द ऽआज्यहोमे विनियोगः ॥ ओं त्वंनो ऽअग्ने वरुणस्य व्विद्वान्देवस्य हेडो ऽअवया सि-सीष्ठाः ॥ यजिष्ठो व्वन्हितमः शोशुचानो व्विश्श्वाद्द्वेषाठ० सि प्रमुमुग्ध्यस्मत् ॥ ओं अग्नीवरुणाभ्यां स्वाहा ॥ इदमग्नीवरुणाभ्याम् ॥ प्रोक्षणीपात्रेऽपि ॥ ओं सत्वन्नो ऽअ-

ग्न इति वामदेव ऋषिस्त्रिष्टुप्यछन्दोऽग्नी वरुणौदेवते आज्यहोमे विनियोगः ॥ ओं सत्वन्नो ऽअ नेवमोभवोतीनेदिष्टो ऽअस्या ऽउषसोव्व्युष्टौ ॥ अवयक्ष्वनो व्वरुणर्ठ० ररणो व्वीहि मृडीकर्ठ० सुहवोन ऽएधि ॥ ओं अग्नी वरुणाभ्यां स्वाहा ॥ इदंमग्नीवरुणाभ्याम् ॥ प्रोक्षणीपात्रेपि ॥ ओं अयाश्चाग्न इति वाम देव ऋषिस्त्रिष्टुपछन्दो ऽग्निर्देवता सर्व्वप्राय श्चित्तहोमे विनियोगः ॥ ओं अयाश्चाग्नेस्यनभिशस्तिपाश्च्च सत्वमित्वमयाऽसि ॥

अयानो यज्ञंव्वहास्ययानो धेहि भेषजꣳ० स्वाहा ॥ ॐ अग्नये स्वाहा ॥ इदमग्नये प्रोक्षणीपात्रेपि ॥ ॐ येतेशतमितिवामदेव ऋषिस्त्रिष्टुप्छन्दो वरुणःसवितृविष्णुविश्वे-देवामरुत्स्वर्क्कादेवताः प्रायश्चित्तहोमे विनि-योगः ॥ ॐ येते शतं व्वरुणं ये सहस्रं यज्ञियाः पाशाविता महान्तः ॥ तेभिन्नोऽअ द्यसवितोतद् द्विष्णुर्व्विश्श्वे मुञ्चन्तु मरुतः स्व र्क्काः स्वाहा ॥ ॐ वरुणाय सवित्रे विष्णवे विश्वे

भ्यो देवेभ्यो मरुद्भ्यः स्वर्केभ्यः प्रोक्षणीपात्रेपि ॥ ॐ उदुत्तममितिशुनः शेपऋषिस्त्रिष्टुप्छन्दो वरुणोदेवता पाशान्मोचन विनियोगः॥ ॐ उदुत्तमं व्वरुणपाशमस्म्मद्द्बाधमं विमध्यमर्ठ० श्रथाय ॥ अथाव्वयमादित्यव्व्रते तवानागसोऽअदितये स्याम ॥ ओं वरुणाय स्वाहा॥ इदंवरुणाय ॥ प्रोक्षणीपात्रेपि० ॥ एताः प्रायश्चित्तसंज्ञकाः ओं प्रजापतय इति प्रजापतिऋषि स्त्रिष्टुप्छंदः प्रजापतिर्देवत्ता आज्यहोमे

विनियोगः॥ ॐ प्रजापतये स्वाहा॥ इदंप्रजा-
पतये ॥ इति मनसा॥ ॐ अग्नयेस्विष्टकृते
स्वाहा॥ इदमग्नयेस्विष्टकृते॥ ततः संस्रवप्राश
नम्॥ ततोहोता। ॐ अद्येहेत्यादिकृतस्याऽमुक्
कर्मणः परिपूर्णतासिद्धयर्थं मृडनामानौ पूर्णा
हुतिंहोमायिष्ये इति संकल्प॥ मूर्द्धानन्दिव इति
घृतेन पूर्णाहुतिंजुहुयात् ॥ ओं मूर्द्धानन्दिवो
ऽअरतिम्पृथिव्या वैश्वानरमृत ऽआजातम-
ग्निम् ॥ कविंठ० सम्म्राजमतिथिञ्जनानाम्

सम्नापात्रं जनयन्तु देवाः स्वाहा ॥ इतिपूर्णा
हुतिः * ॥ ततोगन्धपुष्पाक्षतफलवस्त्रादिभिः

---

* संग्रहे । एवं यथोचितं शक्त्या हुत्वा पूर्णाहुतिञ्चरेत् । घृतेनापूर्यस्रुग्गर्त-मूर्ध्ववक्त्रस्रुचिस्रुवम् । निधायाधोमुखंन्यस्य स्रुवाग्रे कुसुमाक्षतम् । पश्चाद्धामंपुरोदक्षकराभ्यां शंखमुद्रया । गृहीत्वा स्रुक्स्रुवौ मन्त्रीस्रुवाग्रन्यस्तलोचनः । ऋजुकायःप्रसन्नात्मासमपादः समुत्थितः । स्थिरधोर्जुहुयादग्नौ यवप्रमितधारया । पूर्णाहुतिरियं प्रोक्तासर्वकर्मप्रपूरणी । इति । ग्रहशांत्यादावेव पूर्णाहुति होमो ननु संस्कारादौ तथैव हरिहरादिनां गृह्यसूत्रे व्याख्यानात् ॥

स्रुवं संपूजयेत् स्रुचश्चमे इति ॥ ओं स्रुचश्च मे चमसाश्च मे ग्रावाणश्च मे धिषवणे च मे पूतभृच्च मेऽआधवनीयश्च मे वेदिश्च मे बर्हिश्च मे वभृथश्च्च मे स्वगाकारश्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥ ततः पूर्णापात्रम् ॥ रौप्यं ताम्रं मृण्मयं वा यत्संभवं फलवस्त्रद्रव्यसहितं तण्डुलंषट्पञ्चाशदधिकद्विशतमुष्टिपरिमितं ॥ पूर्णादर्वीत्रितपूर्णापात्रब्रह्माणंचापि त्रिः संपूज्य ॥ पूर्णा

दाव्व परापत सुपूर्णा पुनरापत वष्णेवव्विकी-
णावहाऽइषमूर्ज्जठ० शतक्रतो ॥ ओं अद्येहेत्या
द्यस्मिन्नमुककर्माङ्गभूतहोमकर्माणि कृताकृता
वेक्षणरूपब्रह्मकर्मप्रतिष्ठार्थमिदं पूर्णपात्रं प्रजाप-
तिदैवतंयथानामगोत्रायययथानाम शर्मणेब्राह्मणा-
य तुभ्यमहंसंप्रददे ॥ स्वस्तीतिप्रतिवचनं ॥ ततः
प्रणीताविमोकः ॥ ॐ सुमित्रियानऽआपऽओ
षधयः सन्तु ॥ इतिमंत्रेण पवित्राभ्यां प्रणीतोद
केनकर्तुः शिरसि संमृज्य ॥ ॐ दुर्म्मित्रियास्त

स्मै सन्तु योस्मान्द्वोष्टि यञ्चव्वयन्द्विष्मः॥इति मंत्रेणोशान्यां प्रणीता पात्रं न्युब्जीकुर्यात्॥ तत आस्तरणक्रमेणैव बर्हिरुत्थाप्य आज्येनाऽभिघार्य देवागात्वित्यादिपठित्वा हस्तेनैव होमयत्॥ ॐ देवगातुविद इत्यस्य मनसस्पतिऋषिर्विराट्छंदो वातोदेवता बर्हिहोम विनियोगः॥ ॐ दैवगातु विदोगातुं वित्वागातुमित॥ मनसस्पत ऽइमन्देव यज्ञर्ठ० स्वाहा वाते धा॥ इतिबर्हि होमः। ततोमहाबलिः॥ माषतंडुलाद्य

न्न कुंकुमादिगन्धरक्तपुष्पादियुतं सदीपं सवस्त्र
सदक्षिणं सजलं क्षेत्रपालाय दद्यात् ॥ तत्रमं
त्रः ॥ क्षेत्रपालाय भूतप्रेतपिशाचराक्षसशा-
किनीडाकिनीवेतालादिपरिवारयुताय इमं ब-
लिं समर्प्पयामि भो भो क्षेत्रपाल इमं बलिं
गृहाण मम यजमानस्यायुः कर्ता क्षेमकर्ता
वरदस्तुष्टिदो भव ॥ इति पठित्वा बलिं शू-
द्रेण ब्राह्मणेन वा चतुष्पथे विसर्जयते ॥ तत
आचार्यः प्रक्षालितपाणिपाद आचामेत् ॥

अथमेधाकरणम् ॥ होता अद्येत्यादिकृतस्या
ऽमुककर्मणा होमादिकर्मणः परिपूर्णतासिद्ध्य
र्थंपूर्णाहुति होमायिष्ये ॥ इतिसङ्कल्प्य ॥ घृतपूर्ण
स्रुवे नारिकेलपुंगीफलादिफलचन्दनपुष्पाणि
निधाय घृतधारया सहहोमये दोभिर्मन्त्रैः ॥ ॐ
सदसस्पतिमद्भुतम्प्रियमिन्द्रस्य काम्यम् ॥
सनिम्मेधा मया सिषर्ठ० स्वाहा ॥१॥ ॐ या
म्मेधान्देवगणाः पितरश्चोपासते ॥ तया मा-
मद्य मेधयाग्ने मेधाविनङ् कुरु स्वाहा ॥२॥ ॐ

मेधाम्मे व्वरुणो ददातु मेधामग्निः प्रजापतिः॥
मेधामिन्द्रश्च व्वायुश्च मेधान्धाता ददातु मे
स्वाहा ॥ ३॥ ॐ पूर्णा दर्व्वि परापत सूपुर्णा
पुनरापत व्वष्णे व विक्रीणावहा ऽइषमूर्ज्ज-
ठ० शतक्रतो॥३॥ ओं इदम्मे ब्रह्मच क्षत्रञ्चो
मे श्रियमश्नुताम्॥ मायि देवा दधताश्रियमुत्तमा
न्तस्यै ते स्वाहा॥७॥ ततो यजमानः सपरिवारो
बन्धुवर्गैः सहघृताक्तवस्त्रचन्दनपुष्पफलचवा
दिभिरग्निं संपूजयेदेनिर्मन्त्रः॥ ॐ एधोस्येधिषी

महि समिदसि तेजोसि तेजो मयि धेहि॥ समाव
वर्ती पृथिवीसमुषाः समुसूर्य्यः समुव्विष्श्वमिदं
जगत्। व्वैश्श्वानरज्ज्योतिर्भूयासं विभून्कामान्
व्यश्नवै भूः स्वाहा॥ ततः शेषचरुहोमः॥१॥ ओं
अव्म्यादधामिसमिधम् ये व्रतपतेत्वयि॥ व्रतञ्च
श्रद्धाञ्चोपैमीन्धे त्वा दीक्षितो ऽअहं॥२॥ ओं य
त्र ब्रह्म च क्षत्रञ्च सम्म्यञ्चौचरतः सह॥ तँल्लो-
कम्पुण्यम्प्रज्ञेषं यत्रदेवाः सहाग्निना॥३॥ ॐ
यत्रेन्द्रश्चव्वायुश्च सम्यंचौचरतःसह॥ तँल्लोकं

पुण्यं प्रज्ञेष यत्रसेदिर्न्नविद्यते स्वाहा इति ॥४॥
ततो यजमानोऽग्नेः पश्चिमभागे प्राङ्मुख उप
विश्य उदङ्मुखेभ्य आचार्यऋत्विगादिभ्यो द-
क्षिणां दद्यात् ॥ अथ गोदानम् ॥ गोपूजनमंत्रः ॥
ॐ नमो गोभ्यः श्रीमतीभ्यः सौरभेयीभ्य एव
च ॥ नयो ब्रह्म सुताभ्यश्च पवित्राभ्यो नमो नमः
॥१॥ ॐ इरावती धेनुमतीहि भूतर्ठ० सूयवसिनी
मनवे दशस्या । व्व्यस्कव्म्नारोदसी विष्णवे
ते दाधर्त्थ पृथिवी मभितो मयूखैः ॥ इति मन्त्रद्व

येन गांत्रिः संपूज्य ॥ ओं आकृष्णेन रजसा व-
र्तमानो निवेशयन्नमृतं मर्त्यञ्च ॥ हिरण्ययेन
सविता रथेना देवो याति भूवनानि पश्यन् ॥ इति
मंत्रेण ब्राह्मणं त्रिः संपूज्य कुशजलेनगामभ्यु
क्ष्य गोपुच्छ गृहीत्वा स्वशिरस्यभिषिञ्चदनेन
मन्त्रेण ॥ ओं नमो मे तर्त्पयत व्वाचं मे तर्प्पयत
प्राणम्मे तर्प्पयत चक्षुर्मे तर्पयत श्रोत्रम्मे तर्प-
यतात्मानम्मे तर्पयत प्रजाम्मे तर्प्पयत पशून्मे
तर्पयत गणान्मे तर्पयत गणा मे मा वितृषन् ॥

ततः कुशादिसाहितंगोपुच्छमादाय ॥ ॐ तत्स
द्विष्णुः ३ इत्यादिदेशकालौस्मृत्वाऽमुकगोत्रो
ऽमुकशर्माऽहं मयाऽद्यकृतैत दस्मिन्कर्मणि तदं
गत्वेन यथालब्धोपचारैः कृतस्मपूजनहवनकर्म
णोः यथोक्तफलप्राप्ति पूर्वकामुकदेवताप्रीतये
इमां गां रुद्रदैवत्यामित्या दियोजयेत् ॥ ततः प्रा
र्थना ॥ ओं कपिले सर्वदेवानाम्पूजनीयासि रो-
हिणी ॥ सर्वदेवमयी यस्मादतः शान्ति प्रयच्छ
मे ॥ ततो दानप्रतिष्ठार्थं द्रव्यं कुशादिसाहितप्रा-

दाय ॥ ओं अद्यकृतैतद्गोदानप्रतिष्ठार्थमिदं द्रव्यं इत्यादिवाक्यं योजयेत् । ब्राह्मणः ओंस्वस्तीत्युच्चारयन्गृहीत्वा ॥ ओंकोदात्कस्माऽअदात्कामोदात्कामायादात् ॥ कामो दाता कामः प्रतिग्रहीता कामैतत्ते । इतिपठेत् ॥ ततोभूयसीदक्षिणादानम् ॥ ॐ हिरण्यगर्भ गर्भस्थं हेमबीजं विभावसोः ॥ अनन्तपुण्य फलदमतः शान्तिं प्रयच्छमे ॥ इति देय ब्राह्मणान् त्रिः संपूज्य ॥ कुशादि सहितद्रव्य

मंदाय ॥ ओं तत्सद्विष्णुः ३ इत्यादिदेशकाला
द्युच्चार्याऽमुकगोत्रोऽमुकशर्मा हं कृतस्यामुकंक-
र्मणोन्यूनातिरिक्तपरिपूर्णार्थं यथोक्तफलप्रा-
प्त्यर्थं च इदं द्रव्यं सुवर्णं रौप्यं ताम्रं वाऽ
मुकदैवतं नाना नामगोत्रभ्यो नानानामशर्म-
भ्यो ब्राह्मणेभ्यो दीनानाथेभ्यश्च यथायोग्य
भागं विभज्य दातुमहमुत्सजे ॥ अथ सिद्धा-
न्नदानम् ॥ ओं अद्येहामुकगोत्राऽमुकशर्मा
हं कृतस्यामुककर्मणो यथाव त्फल प्राप्त

ये नानानामगोत्रान् नानानाम शर्मणो ब्रा-
ह्मणान् यथोपपन्नने भोजायिष्ये । वा
(आमान्नपक्षे) सन्तोषयिष्ये ॥ ततः स्रुवे-
ण भस्मकिंचिद् गृहीत्वाऽवाशिष्टाज्ये पिष्टवा
तात्तिलकं संस्पृश्याऽभिमन्त्रयेदनेन मन्त्रेण ॥
ओं अ नये गायत्राय त्रिवृते रथन्तराया
ष्टाकपाल ऽइंद्राय त्रैष्टुभाय पञ्चदशाय वा-
र्हतायैकादशकपालो विश्वेभ्योदेवेभ्यो जागते
वभ्यः सप्तदशेभ्यो वैरू पेभ्यो द्वादशकपालो

मित्रारुणाभ्यामनुष्टुभाभ्यामेकविंठ० शा-
भ्यां वैराजाभ्यां पयस्याबृहस्पतये पाङ्क्ता
य त्रैत्रिणवाय शाक्वराय चरुः सवित्रऽओ
ष्णिहाय त्रयस्त्रिंठ० शाय रैवताय द्वादशक
पालःप्रजापत्यश्चरुरदित्यै विष्णुपत्न्यै चरुर
ग्नये वैश्वानराय द्वादशकपालोनुमत्याऽअष्टा
कपालः ॥ १ ॥ ततो होता यजमानाय तिलकं
कुर्यात् ॥ ओं त्र्यायुषञ्जमदग्ने इतिललाटे ॥
ओं कश्यपस्यत्र्यायुषम् । इति ग्रीवायाम् ॥ ओं

यद्देवेषुत्र्यायुषमिति दक्षिणबाहुमूले । तन्नोऽअ
स्तु त्र्यायुषम् इतिहृदि ॥ तयोयजमानोघृतच्छा
यांनिरीक्ष्य तंब्राह्मणादद्यात् । तत्रक्रमः ॥ पा
त्रं रौप्यं काश्यं ताम्रं वा तत्रघृतं दूर्वा द्रव्यंनिधाय
तेजोसीत्यादिपठन् छायां निरीक्षेत् ॥ ॐ तेजो
सीति परमेष्ठीऋषिर्गायत्रीछन्द आज्यंदेवता
आज्यावेक्षणे विनियोगः ॥ ओं तेजोसि शुक्रम
मृतमायुष्पाऽआयुर्म्मे पाहि ॥ देवस्य त्वा सवि
तुः प्रसवे श्विनो र्ब्बाहुभ्याम्पूष्णो हस्तभ्या

मीददे ॥ १ ॥ ओं ध्रुवासि ध्रुवोयं यजमानोऽस्मिन्न
न्नाय तने प्रद्यापशुभिर्भूयात् ॥ घृतेनद्यावापृ
थिवी पूर्य्येथामिन्द्रस्य च्छदिरसिविश्वजनस्य
च्छाया ॥२॥ तत आज्यंस्पृष्ट्वां इति पठेत् ॥
ओं अलक्ष्मीर्यच्चदौस्थ्यम्मे सर्वगात्रेष्ववस्थि
तम् ॥ तत्सर्वं शमयाज्यत्वं लक्ष्मीं पुष्टिञ्च वर्द्ध
य ॥१॥ ओं आज्यं तेजः समुदिष्टमाज्यं पाप
हरं शुभम् ॥ आज्यं सुराणामहारमाज्ये लोकाः
प्रतिष्ठिता· ॥ २ ॥ ओं नामान्तरिक्षदिव्य

वा यन्मे किल्विषमातम् ॥ सर्वं तदाज्यसं
स्पर्शात् प्रणाशमुपगच्छतु ॥ ३ ॥ इति ॥ ततो
दूर्वांस्पृष्ट्वा इति पठेत् ॥ ओं काण्डात्
काण्डात्प्ररो हन्तीपरुषः परुषस्परि ॥ एवा
नोदूर्वेमप्रतनु सहस्त्रेण शतेन च ॥१॥ ओं या
क्षीरसागरोत्पन्ना दूर्वा पीयूषसम्भवा ॥ नत्सं
स्पर्शनमात्रेण ह्यायुर्वृद्धिर्यशोबलम् । इति ॥२॥
ततः कुशातिव्वज्जलानि तदाज्यपात्रञ्चादाय ओं
अद्येहेत्यादि मम दुःस्वप्नदुर्निमित्तादिसर्वारि

ष्टाशमनपूर्वकं तेजप्रज्ञाशौर्ययशोबलायुर्ल
क्ष्मीपुष्टिवर्द्धनार्थमिदमाज्यं मृत्युभयदैवतं
रौप्यं वा कांश्यं पात्रं चन्द्रदैवतं ताम्रपात्रं
वायूर्यदैवतममुकगोत्रायत्यादि ॥ ततः कर्तास्व
वर्गैः सहयज्ञे पुष्पाक्षतान्याक्षिप्यः प्रदक्षिणं
कुर्यात् यानि कानि० । इति मन्त्रेण ॥ ॐ यानि
कानि च पापानि जन्मान्तरकृतानि च ॥ तानि
तानि प्रणश्यन्तु प्रदक्षिण पदेपदे॥ १॥ ततःकर्त्ता
आचार्योवा ॥ 'ॐ उत्तिष्ठब्रह्मस्पते' इतिब्रह्मा

णां पुष्पाक्षतैः संपूज्य विसर्जयेत् ॥ ॐ इतिष्ठ ब्रह्मणस्पते देवषन्तस्त्वेमहे ॥ उपप्रयन्तु मरुतः सुदानवऽइन्द्रप्राशूर्भवा सचा ॥ १ ॥ ओंया न्तुदेवगणाः सर्वे पूजामादाय मामिकाम् ॥ इष्टकाम प्रसिद्ध्यर्थं पुनरागमनाय च ॥ इतिपठित्वा पुष्पाक्षतैः पीठदेवतां विसर्जयेत् ॥ ततआचार्यदयोब्राह्मणा ऐशान्यां स्थापितशान्तिकलशजलेन मंगल गीतवाद्यादिपुरः सरं यजमानस्य मङ्गलाभिषेकं कुर्युः ॥ तत्रपुराणोक्ता वेदोक्त म

न्प्राः ॥ [illegible]रास्त्वामभिषिञ्चन्तु ब्रह्मविष्णुमहे
श्वराः ॥ वासुदेवो जगन्नाथस्तथासंकर्षणो विभूः
॥४॥ प्रद्युम्नश्चानिरुद्धश्च भवन्तु विजयायते ॥
आखण्डलोऽग्गिर्भवान् यमो वै निर्ऋतिस्तथा
॥ २ ॥ वरुणः पवनश्चैव धनाध्यक्षस्तथा
शिवः ॥ ब्रह्मणासहितः शेषो दिक्पालाः पान्तु
ते सदा ॥३॥ कीर्तिर्लक्ष्मीर्घृतिर्मेधा पुष्टिःश्रद्धा
क्रिया मतिः ॥ बुद्धिर्लज्जावपुः शान्तिस्तुष्टिः का-
न्तिश्च मातरः ॥ ४ ॥ एतास्त्वामभिषिञ्चन्तु देव

पत्न्यः समागताः ॥ आदित्यश्चन्द्रमा भौमो
बुधो जीवसितार्कजाः ॥५॥ ग्रहास्त्वामभिषिञ्च
न्तु राहुकेतुश्च तर्पिताः ॥ देव दानवगन्धर्वा यक्ष
राक्षसपन्नगाः ॥६॥ ऋषयो मनवो गावो देव
मातर एवच ॥ देवपत्न्यो द्रुमानागा दैत्याश्चाऽ
प्सरसांगणाः ॥ ७ ॥ अस्त्राणि सर्वशस्त्राणि
राजानो वाहनानि च ॥ औषधानि च रत्नानि
कालस्याऽवयवाश्च ये ॥ ८ ॥ सरितः सागराः
सर्वतीर्थानि जलदा नदाः ॥ एते त्वामभिषि